

Lakewood Daf Yomi

PRESENTED BY SRULY BORNSTEIN

לע״נ

ברוך דוב ז״ל בן יבלחט״א משה חיים ווידרא נ״י
הרב שמעון דוד בן ר' יעקב יוסף איידער זצ״ל

מראה מקומות רשפי אש

לע״נ מרים שיינדל בת יבלחט״א אפרים שמעון סינאוויץ

ילקוט מפרשים החדש על מסכת בבא קמא

[דף כב ע"א - כה ע"א]

יח

דדבריו נכונים דהרי מסוק הש"ס דמ"ד דס"ל אבו משוס חלו ס"ל ג"כ משוס ממונו וי"מ לחייבו דארבעה דברים והנה אט"ו דלדס חייב בלונס היינו דוקא בעיקר הנוק אבל בלונס דברים שפור בלונס כמו דלמירין לקמן כו ע"כ וא"כ מקשה שפיר דהרי אפר יימת החן מחשיב אונס שאין בידו להחריב ולמה יתחייב שוב כ"ד דברים הרי ביה אונס פטור:

שם רב הונא בר מנחם משמיה דרב אבא. ויפחות מ"ג א' משמיה דרב אחי בר אבא ל"ל אחא ל"מ:

[מפרש חיה] [סדר הוריות]

תוס' ד"ה אשן משום סמונו כדמור הירב סמונו. ר"ל כמו שחייב בשמירת ממונו כן חייב בשמירת אשו שהוא העצור. והמלוא ענינוס וימר פי' הנרמזים לפי זה נקראות הגמי' מנזארות והמלוא ענינוס דע"כ בלג הוא וק"ל: [בבא קמא]

תוס' ד"ה א"ו ב' דרשא דפטר בו. יעוין דקף המגזינין נמז"ה איש טור:

[ד"כ'ס האומים]

דף כב ע"ב גמ' משו"ה פטור. יעוין מוס' סנהדרין דף ע"ו ע"א ד"ה סוף ולקמן דף נ"ו ע"א מדי' אלימא:

תוס' סוד"ה והיה שייך בו שפיר ק"כ"ב' הוא"י ועי' מנשה אחד בא הכל' ע' רשב"א ונמו"י כ"ל וע' ירושלמי ב"ק פ"ב ה"ד והמלוא שם טמא ע"כ מוס' אלו וע' מ"מ ס"א ש"א וש"ך וקלוג"ה שם ועטרת חכמים נחזו"ט לפסחים בזה:

תוס' ד"ה בגדי בו' ות"י הרי"ר יצחק בר טרדכי בו'. יעוין לשון המוס' בנחומות דף ל"א ע"א קד"ה רב אשי:

[של הרה"ק]

דף כב ע"א גמ' אהייבו בארבעה דברים. עוין מוס' סנהדרין ע"ו ע"א ד"ה סוף טמא נזא. ובש"ע יו"ד ס' ג' סוף א' ות"מ ס' מ"ח סוף י"ז:

[גליון מהרש"א]

תוס' ד"ה וליחייב בע"ה הגה"ת בו' אפשר אשבור עצמו כדי ש"א יכנס כ"כ. נ"כ נ"ל וכן [נר"ן] לשמור עצמו וכן הוא בהגה"ת מיימוני פ"ב מהל' מוק' ממון אוח' (ב' א"ל) בהעמקת לשון המוסקוס:

[מראה חן]

דף כג ע"ב גמ' ארם נדחש מעצמו. יעוין מוס' לקמן דף כ"ו ע"א ד"ה אלימא:

[ד"כ'ס האומים]

שם א"כ אגדור בר גרירא בארעיה. נ"כ מ"מ

סומן ש"ז"ו ס"א וללא כלפי מה וכמ"כ המוס' ד"ה יכלי נכס הר"ק ו"ל בו ועי' בש"ך ס"ס:

שם דס"קין ע"פ"א ודנהתי' תת"א. נ"כ משוס דלרן ישראל גזיה מכל הארצות וכמו וקמת עולתו אל המקוס קורא הש"ס בכל דוכמי יודי' וכל או נחומי בבל ע"י ירושלמי סוף בלונס עולא נחומי וכדומה הרבה וההולכי מן בבל לא"י נקראו עוליס ונקראו עולי רגל מפני שירושלים הימה גזיה עד מכל א"י והריס סביב לה וכל מקוס אמרין בש"ס כד סליק ר' דימי שנא מבבל דלרן ישראל:

[מפרש חיה]

מתני' ותם משוחרר בו ג' ימים. נ"כ ע' ש"ת תה"ד ס' רנ"ג:

[גליון הש"ס]

תוס' ד"ה שיהו א"א השימיענו דאפ"י ביום א'. נ"כ ע"כ פ"ד נמנשה שדף ל"ז ע"א דהא כ' כ"ל כדבזי מוס':

[גליון מהרש"א]

דף כב ע"א גמ' קירב נחיתו"ו א"א כ"ש"ש. עוין טור א"ח"ס ס' ק"ד בשם הרמ"ה ז"ע דהוה אליבא דר"מ. ועי' מ' ג"ו ס"א ב"א כלל א' ס' כ"א:

[גליון מהרש"א]

שם שהרי ר"ש בודה ו'. לפמ"י המוס' לעיל נמנשה ד"ה שיהו דגס ר"מ מודה דחורה' א' ימס מועיל רק חורה ג"פ ביום א' אינו מועיל וכל א"ך ר"ש מודה כ"ל ל"י יהודה דילמא הלא וכל אמרו ג' ימים ר"ל ולא יום א' אלא נמנשה דנחורה גס ר"מ מודה דליתו מועיל ג"פ ביום א':

[מלא הירוש']

שם אנה כר' יובי ס"ל דנימוקו עמו. נ"כ אט"ו דק"ל הלכה כר' יובי ולא מחבריו. עי' ה"ג הלכות קנינות מבני מערבא הלכה כר' יובי דב"א כשחלק עם חכס אחד ועי' תשובת ר' שירא גאון כפי יוספין. ועי' נחריכות בזה ס' ד' מלאכי ס' ר"ל וכל וא"כ כ"ל לענין מועד פלוגי עליו ר"י ור"מ ר"ל ועי' תם פלוגי עליו ר"י ור"ס וא"ך אמרו בזה דנימוקו עמו ואפטר לישב ע"פ"ו קוש' המוס' כ"ל דהקשו למה לא אמר הלכה כר' יובי אצל לפי הג"ל יוסא דב"ל כיון שחולק עם רבס לא שייך הלכה כר' יובי דנימוקו עמו כשיטת הה"ר ור"ס גאון ורב בזה הלכה כדבריו דכלל אופן אחד ס' לנו לענין לר' יובי היינו נמנשה מקיטע ליה ר' יהודה ודבריו של שניס נגד אחד וכן נחש שוב ר"מ מקיטע ליה ומס"י הלכה כחומה אצל לא מהללל דנימוקו עמו:

[מפרש חיה]

תוס' ד"ה ו"א ישמורנו (נעמוד הקודס) והשתא א"ש אפי' נגמרו דינו ואח"כ נגה. ואמאי אפי' למ"ד אין נומרין דינו של שור אלא בפניו כגון לאחר גמ"ד לא הספיקו להורגו עד שיהא לבית בעלים ונגה אצל למ"ד ליעודו נבטא דלמקו דאוקמא שבכל יום מג' ימים נגמרו דינו ואח"כ נגה ביום ב' דודאי אין משהין אורו כ"כ

ומן רב מלהורגו ועוד למה קבלו כלל עדות על נגיפה ה"י ה"ל להורגו מיפק ומה גזע בקצות עדות הלא כבר נגמרו דינו מחלומה וא"ל שאם נגה עדות נגימה ג"ד ישלמו בעלים כופר דלרן יקבלו מחילה עדות בעציל חשש שלא יקיימו מצות הריגת שור ועוד דכע"ל יאמרו אח"כ אחס נגרמס דהקשו שהיה לה להורג אורו מיפק ביום א' ומדוע אחרתם עד שנעשה מועד ביום ד':

[מלא הירוש']

תוס' ד"ה אנה כר' יובי ס"ל. הקשו דל"כ הל"ל הלכה כר' יובי ולמה ל"י למימר משוס דרופ מנאי דר' יהודה ור"מ ס"ל דמודה לכו וזמילס דמוק. ונראה דהמוס' אולי לשיטתם שכתבו נמ"ק (דף כו) ונכתניט (דף כח) דהלכה כר' יובי אפי' מחבריו. א"ך לפמ"ש בתי' לשנת דהקשו דהספוקים דלון הלכה כר"י נגד רבס לפ"י ע"כ אלתרין ל"י לר"י כ"ל למימר דהלכה כר' יהודה ור"מ משוס דר"י מודה לכו ועד"ך מדר"ש אט"ג דר"ב מודיס ל"י אצל משוס דר"י ינימוקו עמו למוד לא הוה מ"ל הלכה מחבריו א"י לא הוה מי שמודה לו. וכן מירושלמי ספ"א דפסחים קאמר וירבו ר"מ ור"ס על ר' יובי:

[מפנה איהן]

תוס' ד"ה אי יליעודי בו' ש"ה מושיית ג"ש בו'. נ"כ עי' סנהדרין פ"א ב':

[כ"ס אר"ה]

דף כב ע"ב גמ' כפינ"ה אנטורי בור"י בקרא. משמע דהשור נמיעד א"ך שאין מרכיזן אורו וא"כ מוכח מזה דל"ך דלרין ליעד כפי הבעלים כפי השור ל"כ ול"ד לקבלה דלרין להעד כפי השור וע' לקמן דף מ"ה ובמ"מ פ"א מ"ה מוקי ממון ה"י:

[מלא הירוש']

שם א"כ רב פפא איתמר משמ"י דריש ק"יש בוותך וכו'. לנאורה לא ידענא מאי בעי רב פפא כפי אי איתמר ממ"י דריש לקיס כוומ"י או לאו מאי תועלת בזה. וימתן לומר דר"ה ר"פ להקשות בזה לנרא דמיל' ביצמות לומר הלכה כר"ל בתלמ' בזה ול. והרי מוס"ה מוכח דס"ל לנרא דגס בזה הלכה כר"ל והו' ארבע:

[מירוש' הש"ס לר' ישעי' פיק]

שם דאמרינן ירה. נ"ל דלמרה לה:

[ר' יעקב עמרין]

מתני' שור המזיק ברשות הניזק ביצר וכו'. איכא למדק דלמאי לא בעדינן ק"ו דימתייב שור המזיק ברשות הניזק נ"ש לכו"ל עלמא וימנא ה"י ומה שן ורגל שאין סומנו להניק אפי' נגרמות הניזק משלס נ"ש שכן סכומנו להניק לא כ"ש ה"ך ק"ו דלמיר' היינו למ"ד פלגא נזקא ממונא הוה וקמס שוריס לאו בחוקת סימור קיימי והשתא לא שייך למיפקר לאן ורגל שכן הניזק מני וכו' למ"ד פלגא נזקא ממונא קרן גמי הניזק

מני. וי"ל דלא שייך למעבד ק"ו דאיכא למימר קרן כה"כ יוכיט דכונתו להניק ואפי' אינו חייב אלא ח"י קרן ברשות הניזק נמי אט"ג דכונתו להניק לא יתחייב אלא ח"י וא"ל לעגל היכיכא ולומר מה לקרן כה"כ שכן י"ו לו רשות להניק בו חלמ"ר רשות הניזק שאין לו רשות ליכנס שם דהא אליבא דמ"ד פלגא נזקא ממונא קיימינן ולידדיה כיון דקמס שוריס לאו בחוקת סימור קיימי אינו נשאי בעל שור להניח שורו לילך כה"כ וא"כ אליבא לא שייך למיפקר הך פירכא וק"ל:

[מפסח' שוראל]

שם אמר ר' זבדא ומה במקום. עי' מוס' מ"ט סוף ע"ב ע"כ:

[גליון מהרש"א]

תוס' ד"ה א"א דקברמוני רמוני בו' איני דיני נפשות שאני. נ"כ עי' מוס' (סנהדרין פו ע"ב) דלענין דיני נפשות רמוני לאו כלום הוא דלמירין (מכונות לג ע"א) ומירי ביה מעיקרא ונמוני רמוני וס' לענין דיני נפשות מיירי ל"ש תלמך דסס מיירי רק לענין הכרת התהרהר ומשוס ועי' קל נזמח לא יפרשו מלהעד אצל שיהיה נחשב רמוני לעדות גמור בודאי לא מהכי דיני נפשות ועי' ג"כ מה שפי' רבנו אלפסי הך דלמירין (סנהדרין סה ע"ב) מה לעדים וזמנין שאין שייך בראיה ולפניו ולפני גאון רבנו וא"י הימה הירקסא שכן שייך בראיה ופי' הוא שכן אס עני העדים ה"י בלחמא קלילא כמו שדרשו חו"ל כפי שייך בראיה בלחמא קלילא שאין לרבינן להבדיל כלי ממונא. וא"כ גס עדים וזמנין אינס דנבור ע"ש כנר"ף נ"ל דרמוני רמוני הוא יומר דבור קל מן הבתל הספחים כתי' נכד':

[מפרש חיה]

תוס' ד"ה כמכירין ואורי' דשמא אין הדראה מושיית א"א בפני הויב. עי' לקמן דמ"א א' דמועד לנענוע או לנריפה לא הוה מועד לשלם ולישראל אלמא דהעדאה כר"ך להיות קל חייב א"ך י"ל דיווקת חסס בעקולא לענין כופר שאמרינן הכי ונאדרפה משס משמע לנאורה להיפק וק"ל אצל הכא טעם העדאה שיוחק נגמון א"כ מה ל' בנרג שור כל הפקר או של כעניי או הרב א"כ שיראל דלתי' השור ייעט מזה. וי"ל דמלוי ביה אי פ"י ממונא או קנסא דלמ"ד קנסא והעדאה הוה שיוחק נגמון א"כ מה ל' חס הרב שור של ממונא או של כעניי א"כ מוס' הוה שור של ממונא בל"י לאו בחוקת סימור קיימא וא"ל שיוחק נגמון קל דרמנחמא חס עליה א"כ י"ל דכל עול האצט"י יעודי מורא ע"ש:

[מלא הירוש']

דף כב ע"א גמ' דיו. יעוין מוס' קידושין דף י' ע"ב ד"ה [ו] ובספר הכריתות דף ק"ו ס' כ"ב:

[ד"כ'ס האומים]

שם ק"ו דשיבניה י"ד יום. נ"כ ע"ב מוס' ו"ל

הנהגות וחדושי הרש"ש

דף כב ע"ב גמרא כשהצית בגיפוש ש"ע בו'. וסומן לו אט"ו דלית גנפוס מ"מ היה יכול להנצל כיון שאינו כפוט. ונראה לנו ל"ד ור"ל שהיה כפוט א"ך בפ"ע ובמלת לו ויוון שהיה סומן לו כבדי שמעבור הלוקה מול"ו: תד"ה בגדו' ותיריך הרריבום בו' דהכ"ה חייבין בו'. נ"כ דר"ל דהכא נכס כיון שהעבד כפוט ודאי מיתסב המלוק כפוט וימין כנ"ל להנלת העבד ודלא כהרמ"ס:

דף כג ע"א תד"ה וליחייב (הכ'). דיותר יש בו' כדי ש"א יזיק אחרים וא"כ אשבור עצמו בו'. כ"כ דל"ל ועי' ע"כ תד"ה יכלי: תד"ה סתם תימה בו' תחלה כפישיה משום פתוחה בו' כי היכא בו' בפתוחה. לנ"ל:

דף כג ע"ב גמרא דס"קין ע"פ"א ודנהתי' בו'. (לקמן ק"ג ב' ב"ב מה): במשנה ב' שהעירו בו' ג' ימים. נ"ל דלקדק מדברי הג"י לקמן פ"ד כגוניה דמועד למיני ואינו מועד לשא"מ דגס לר"י כג"פ ביום א' מועד הוא לאותו היום עכ"פ: תד"ה שיהו אט"ו דאדם א"כ מוזא בו'. ועי' לשון הרמב"ם בפירושו אצל (לקמן כד ג) ונרש"י שם ד"ה ה' נגמ מוכח דפי' ואינו נוגח היינו לשוורים ועי' זה כתבתי (לקמן לו) בתד"ה הרי הוא: ואי בודה בו' שיפטר. ר"י (לקמן מג) דליתו משלס אפילו דמיס ע"פ ע"מ לנכס והוה לכו למימר לענין שלא כגוניה ע"פ עדים דמשלס דמיס אליבא ע"ש כגוניה ע"מ משוס דאי הוה דמיס א"ל כמו כנ"מ ש"ן ר' עד שיתקיימו ה"ו וכן מלשון הרמב"ם כפי' ומלשון פ"ו ה"ו ויותר כנ"ל מ' וע"ש כנ"מ משמע להדיא דלא כהמוס' והנ"י והתו"ט ל"ד כגוניה ע"מ אה הני' ולא העיני עליו ללוס:

דף כד ע"א תד"ה ולא ישמורנו (בסופו). דאפי' אהייבו פ"ג קאתינן אי נמי אין חייבין בו'. לנ"ל: תד"ה השתא. עי' מהר"ם ולי קשה כיון דע"י ג' נגימות ילא מחוקת שמור א"כ ליהו כרגל לשלם נ"ש בלא התרה כלל דלרן ללדודי' כפי' כ"ד פעם אחת ששורו רגיל נגימה ואפטר דכנ"י נבמת משלס נ"ש כרגל רק דכר"ה א"ת נ"ש כשור המועד אלא ח"י כחס וז"ע מזה: בסה"ד דאפי' העבד שוה שש"ש בו' הו' קנס ואי בודה בו' שיפטר. ר"י (לקמן מג) דליתו משלס אפילו דמיס ע"פ ע"מ לנכס והוה לכו למימר לענין שלא כגוניה ע"פ עדים דמשלס דמיס אליבא ע"ש כגוניה ע"מ משוס דאי הוה דמיס א"ל כמו כנ"מ ש"ן ר' והו' חייב בלחמא קלילא וכל רבנו א"י חס הרי בו' הוא הוה דמועד הוא כמורכ כופר ולכן היה ג"כ חייב נחומת דמיס ע"פ ע"מ הוה ליכא לדיכא עדים תלמוד בבלי <עו' והדר> - כב בבא קמא / תלמוד בבלי {עמוד 518} [726077]

תקצב

במדבר יב בהעלותך

אונקלוס

יְהוָה וַיִּגְזוּ שְׁלוּיִם מִן־הַיָּם וַיִּפֹּשׂ עַל־הַמַּחֲנֶה
כַּדָּרְךָ יוֹם כֹּה וּכְדָרְךָ יוֹם כֹּה סְבִיבוֹת
הַמַּחֲנֶה וּכְאֲמַתִּים עַל־פְּנֵי הָאָרֶץ: לֵב וַיִּקָּם
הָעָם כָּל־הַיּוֹם הַהוּא וְכָל־הַלַּיְלָה וְכָל | יוֹם
הַמַּחֲרָת וַיֹּאסְפוּ אֶת־הַשְּׁלֹו הַמִּמַּעִיט
אֶסְף עֶשְׂרֵה חֲמֵרִים וַיִּשְׁטַחוּ לָהֶם שְׁטוּחַ
סְבִיבוֹת הַמַּחֲנֶה: לֵב הַבֶּשֶׂר עוֹדְנוּ בֵּין שְׁנֵיהֶם
טָרֵם יִכְרַת וְאִף יִהוּה חָרָה בְּעַם וַיֵּךְ יְהוָה
בְּעַם מִכָּה רַבָּה מְאֹד: לֵב וַיִּקְרָא אֶת־שֵׁם־
הַמָּקוֹם הַהוּא קְבֵרוֹת הַתְּאוּה כִּי־שֵׁם קְבֵרוֹ
אֶת־הָעָם הַמִּתְאוּיִם: לֵב מִקְבֵרוֹת הַתְּאוּה

שְׁלוּ מִן יִמָּא וְיִמָּא עַל מְשָׁרִיתָא
כְּמַהֲלֵךְ יוֹמָא לְכָא וּכְמַהֲלֵךְ יוֹמָא
לְכָא סְחוֹר סְחוֹר לְמְשָׁרִיתָא וּכְרוּם
תְּרַפִּינָא אֲמִין עַל אֲפִי אֲרַעָא:
לֵב וַיִּקָּם עִמָּא כָּל יוֹמָא הַהוּא וְכָל
לַיְלָיָא וְכָל יוֹמָא דְּבִתְרוּהִי וּכְנָשׁוּ
יְת שְׁלוּ דְּאֲזַעֵר כְּנָשׁ עֶשְׂרָא דְּגוֹרִין
וּשְׁטַחוּ לְהוֹן מְשָׁטְחִין סְחוֹר סְחוֹר
לְמְשָׁרִיתָא: לֵב בְּשָׂרָא עַד כַּעֲן בֵּין
שְׁנֵיהוֹן עַד לֹא פִּסְק וְרָגְזָא דִּי
הִקְף כַּעֲמָא וּקְטֵל יֵי כַּעֲמָא קְטוּל
סְגִי לְחֻדָּא: לֵב וַיִּקְרָא יְת שְׁמָא
דְּאֲתָרָא הַהוּא קְבֵרֵי דְּמִשְׁאֲלֵי
אַרְי תַּמָּן קְבֵרוֹ יְת עִמָּא
דְּשְׂאִילוֹ: לֵב מִקְבֵרֵי דְּמִשְׁאֲלֵי נְטִלוּ
עִמָּא לְחֻצְרוֹת וְהוּוּ בְּחֻצְרוֹת:
א וּמִלְלַת מְרִים וְאִהוּן בְּמִשָּׁה עַל
עֶסֶק אֲתַתָּא שְׁפִירְתָּא דְּנִסְבֵּי אַרְי
אֲתַתָּא שְׁפִירְתָּא דְּנִסְבֵּי רַחֵק:

נסעו העם הצרות ויהיו בחצרות: פ יב א ותדבר מרים ואהרן

במשה על־אדות האשה הפשית אשר לקח כִּי־אשה כשית לקח:

רשי"י

ידעת מרים שפירש משה מן האשה, רצי נתן אומר, מרים
היתה צלד לפורה בשעה שנאמר למשה אלֵךְ וּמִיָּד
מִתְנַבְּאִים בְּמַתְנֵה (לעיל יא טו), מיון ששמעה לפורה, אמרה,
אוי לנשותיהן של אלו אם הם נוקקים לנצואה, שהיו
פורשין מנשותיהן כדרך שפירש בעלי ממני, ומשם ידעה
מרים והגידה לאהרן. ומה מרים שלא נתכוונה לגנותו כך
נענשה, קל וחומר למספר בגנותו של חבירו (ספרי טו):
האשה הבושית. מגיד שהכל מודים ציפיה" כשם שהכל
מודים בשחרותו של כושי (סו): בושית. בגימטריא יפת
מראה' (מנח"א ט יא): על אודות האשה. על אודות
גירוסיה (סו): כי אשה בושית לקח. מה תלמוד לומר,
אלא יש לך אשה נאה ציפיה ואינה נאה במעשיה, במעשיה
ולא ציפיה, אבל זאת נאה בכל (ספרי סו): האשה
הבושית. על שם נויה נקראת 'כושית', כאלה הקורא
את בנו נאה 'כושי' כדי שלא תשלוט בו עין רעה (מנח"א
סו): כי אשה בושית לקח. ועמה גרשה' (סו):

(לא) ויגזו. ויפריט, וכן פי גז חיש (פסלים ז י), וכן גזווי וְעָקַר
(נחום ח טו): ויפשוט, ויפשוט, כמו וְהָיָה נְטָשִׁים עַל פְּנֵי כָל
הָאָרֶץ (שמואל א' ל טו), וְנִטְשָׁמִיךְ הַמִּדְבָּרָה (ישוקאל ב טו):
וכאמתים. פורחות בגובה" עד שהן כנגד לבו של אדם,
כדי שלא יהא טורח באסיפתן לא להגביה ולא לשחות (ספרי
טו): (לב) הזמועיפו. מי שאסף פחות מכולם, העללים
והחגרים, אסף עשרה סמרים (ספרי טו): וישפוחו. עשו אומן
משטיחין משטיחין (סו): (ג) טרם יכרת. כתרוממו עד
לֵב פִּסְקֵי. דבר אחר, אינו מספיק לפוסקו בשמו עד
שנשמתו יולאה (ספרי טו): יב (ה) ותדבר. אין 'דבור' בכל
מקום אלא לשון קשה, וכן הוא אומר (בראשית מב ה) דַּבֵּר
הָאִישׁ אֶלְדֵּי הָאָרֶץ אֲפֹנֵי קְשׁוּמָה. ואין 'אמירה' בכל מקום
אלא לשון חטונים, וכן הוא אומר (שם יט ז) וַיֹּאמֶר אֶל נָח
אִשִּׁי פָרַעַ, וַיֹּאמֶר שָׁמְעוּ נָח דְּבָרַי (פסוק ז), כל 'נח' לשון
נקשה (ספרי טו, טז): ותדבר מרים ואהרן. היא פתחה
בדבור תחלה לפיכך הקדימה הכתוב תחלה. ומנין היתה

שפתי חכמים הקצר

(רא"ם). ד. ושני פירושים הם, הפירוש הראשון 'על אודות האשה'
על אודות גרושיה, אם כן מה תלמוד לומר 'כי אשה כושית לקח'
אלא יש לך וכו'. ופשוטו של מקרא 'כי אשה כושית לקח' הוא כמו
שפירש על אודות האשה' וגו', 'כי אשה כושית לקח' ועתה גרשה
(מנח"א ע"י רא"ם).

כולם לוי' (רא"ם). כט. לא שהיו שוכבים זה על זה, כי אז היו
מתים (רא"ם). ל. פירוש, שלא נחעכל במעים (מנח"א). א. דאין
לומר 'כושית' כמשמעה, דהלא היתה מדינית, אלא מגיד שהכל וכו'
(רא"ם). ב. לֵבך שנה הכתוב (רא"ם). ג. זהו לפי פשוטו של
מקרא, והוא כמו דבר אחר. והראשון הוא לפי מדרש רבותינו ז"ל

ב וַיֹּאמְרוּ הֲרֵק אֶךְ-בְּמִשָּׁה דְבַר יְהוָה הֲלֹא
גַם-בְּנוֹ דְבַר וַיִּשְׁמַע יְהוָה: ִ וְהָאִישׁ מִשָּׁה
עָנִי מְאֹד מִכָּל הָאָדָם אֲשֶׁר עַל-פְּנֵי
הָאָדָמָה: ִ ס ד וַיֹּאמֶר יְהוָה פִּתְּאָם אֶל-מֹשֶׁה
וְאֶל-אַהֲרֹן וְאֶל-מֵרִים צֵאוּ שְׁלֹשְׁתֵּכֶם אֶל-
אֹהֶל מוֹעֵד וַיֵּצְאוּ שְׁלֹשְׁתָּם: ִ ה וַיֵּרֶד יְהוָה
בְּעַמּוּד עָנָן וַיַּעֲמֵד פֶּתַח הָאֹהֶל וַיִּקְרָא אֶהָרֹן
וּמֵרִים וַיֵּצְאוּ שְׁנֵיהֶם: ִ ו וַיֹּאמֶר שְׁמַעוּ-נָא
דְבַרִי אִם-יְהִיָּה נְבִיאֲכֶם יְהוָה בְּמִרְאָה אֵלָיו
אֲתוֹדֵעַ בְּחִלּוּם אֲדַבֵּר-בּוֹ: ִ ז לֹא-כֵן עֲבָדִי
מֹשֶׁה בְּכָל-בֵּיתִי נֶאֱמָן הוּא: ִ ח פֹּה אֶל-פֹּה
אֲדַבֵּר-בּוֹ וּמִרְאָה וְלֹא בְחִידָת וַתִּמְנַת יְהוָה יִבִּיט וּמְדוּעַ לֹא יִרְאֲתֶם

ב וַאֲמָרוּ הֲלִחֹד בְּרַם עִם מֹשֶׁה
מִלֵּל יִי הֲלֹא אֶךְ עֲמָנָא מִלֵּל
וַיִּשְׁמַע קְדָם יִי: ִ ג וַגְּבֵרָא מִשָּׁה
עָנִיתָן לְחֻדָּא מִכָּל אַנְשָׁא דִי עַל
אַפֵּי אַרְעָא: ִ ד וַאֲמַר יִי בְּתַפְףָּ
לְמֹשֶׁה וְלֹאֲהֲרֹן וְלְמֵרִים פִּקּוּ
תְּלִיתִיכוֹן לְמִשְׁפַּן זְמָנָא וַנִּפְקוּ
תְּלִיתֵיהוֹן: ִ ה וְאַתְגְּלִי יִי בְּעַמּוּדָא
דְּעָנָנָא וְקָם בְּתַרְעַ מִשְׁפָּנָא וַיִּקְרָא
אַהֲרֹן וּמֵרִים וַנִּפְקוּ תְּרוּיְהוֹן:
ו וַאֲמַר שְׁמַעוּ כְעָן פִּתְגְמֵי אִם
יְהוֹן לְכוּן נְבִיאִין אַנָּא יִי בְּחֻזּוֹן
אַנָּא מִתְגְּלִי לְהוֹן בְּחִלְמִין אַנָּא
מִמִּלְל עֲמַהוֹן: ִ ז לֹא כֵן עֲבָדִי
מֹשֶׁה בְּכָל בֵּיתִי מְהִימָן הוּא:
ח מִמִּלְל עִם מִמִּלְל מִלְּלָנָא עֲמַה
בְּחֻזּוֹ וְלֹא בְּחֻדָּן וּבְדַמּוּת יִקְרָא
דִי מִסְתַּפֵּל וּמָא דִין לֹא דְחֻלְתָּן

רש"י

וכן מצונו בנת, שלא בפניו נאמר (ג'ל'ש'ט ו'ט) איש לדיק פמיס, ופניו נאמר (ס'ט ו'א) פי אהך ראיני לדיק לפני. דבר אחר, שלא ישמע צוויפתו של אהרן (ספרי ט'ט): (ו) שמעו נא דברי. אין נא אלא לשון בקשה (ספרי ק'): אם יהיה נביאכם, אם יהיו לכם נביאים: ה' במראה אליו אתודע. שכינת שמי אין נגלית עליו באספקלריא המאירה אלא בחלוס וציון (יבמות מט: ספרי ט'ט): (ח) פה אל פה. אמרתי לו לפרוש מן האשה (ספרי ק'). והיכן אמרתי לו, כשיני, לך אמר להם שיבאו להם להאליהם, ואפס פה עמד עמדי (דברים ה כז-כח) (אבות דר'י פי"ב מ"ג): ומראה ולא בחידות. ומראה זה מראה דבור, שאני מפרש לו דבורי במראית פנים שבו, ואיני סותמו לו בחידות, כענין שנאמר ליחזקאל (יחזקאל י"ג) חוד סידה וגו'. יכול מראה שכינה, תלמוד לומר (שמות לג ט) לא תוכל לראת את פני (ספרי ט'ט): ותמונת ה' יביט. זה מראה אחרים, כענין שנאמר (שמות לג ט) וראית את אהרי (ספרי ט'ט):

(ג) הרק אך. עמו לנדויה דבר ה': הלא גם בנו דיבר. ולא פירשנו מדרך ארץ (ספרי ק'): (ג) עניו. שפל וסבלן (הנחמא ט' א'): (ד) פתאום. נגלה עליהם פתאום והם טמאים בדרך ארץ, והיו זועקים מים מים. להודיעם שיפה עשה משה שפירש מן האשה, מאחר שנגלית עליו שכינה סדיר ואין עת קבועה לדבור (הנחמא ט' א'): צאו שלשתכם. מגיד ששלשתן נקראו בדבור אחד, מה שאי אפשר לפה לומר ולאזן לשמוע (ספרי ק'): (ה) בעמוד ענן. יאל יחידי, שלא כמדת גשר ודם, מלך גשר ודם כשיואל למלחמה יואל באוכלוסין וכשיואל לשלום יואל במועטים, ומדת הקדוש ברוך הוא יואל למלחמה יחיד, שנאמר (שמות טו ג) ה' איש מלקמה, ויואל לשלום באוכלוסין שנאמר (ספרי ט'ט) רכב אלהים רפאים אלפי שנתן (ספרי ק'): ויקרא אהרן ומרים. שיהיו נמשכין ויואלין מן החצר לקראת הדבור (ס'ט): ויצאו שניהם. ומפני מה משכן והפריזן ממשה, לפי שאומרים מקלת שצחו של אדם בפניו וכולו שלא בפניו.

שפתי חכמים הקצר

אחר זה אלא ייעמוד פתח האהל וגו' (רא"ם). ט. אף שחרה אף ה' בם כמו שכתוב בסמוך (פסוק ט) ויחר אף וגו', עם כל זה דבר עמהם בלשון רכה ובלשון בקשה, קל וחומר לבשר ודם שצריך להיות תמיד דבריו בנחת ולא בכעס (מנח"י עפ"י רא"ם). י. ויתפרש ה"י שבפסוק אחרי נביאכם, כי הוא מוסב למטה אל במראה אליו אתודע, לכך מחלקו רש"י (וכן תורה הנגינה) (מנח"י עפ"י רא"ם). יא. אף שמשה עשה זאת מעצמו, אך ה' הסכים על ידו (שבת פז, ועיי"ש בתורה ואתה).

ה. קשה לרש"י למה לי שני מיעוטים 'הרק' אך, דהיה לו לומר 'הרק במשה דבר הלא גם בנו'. ועל זה תירץ שכוונתם עמו לבדו ולא עם אחרים כלל, 'הלא גם בנו דברי' ואף על פי שאנו ממועטים ממדרגת נבואת משה, ולכך צריך שני מיעוטים למעט הדיבור (נח"י). ו. דאם לא כן, מאי נפקא מינה דכתיב 'פתאום' (רא"ם). ז. דאם לא כן 'שלשתכם' למה לי, הרי כבר נאמר ויאמר ה' אל משה ואל אהרן ואל מרים צאו (רא"ם). ח. דאם לא כן למה לו לכתוב וירד ה' בענן, הא כבר נאמר ויאמר ה' צאו וגו', ולא היה לו לומר

למללא בעבדי במשה: ט ותקף
 רגזא דיי בהון ואסתלק: י וענא
 אסתלק מעלוי משכנא והא מרים
 חורא פתלגא ואתפני אהרן לוח
 מרים והא סגירא: יא ואמר אהרן
 למשה בבכו רבוני לא כען תשוי
 עלנא חובא דאטפשנא ודסרחנא:
 יב לא כען תתרחק דא מביננא ארי
 אחתנא היא צלי כען על בשרא
 מיתא הדין דבה ויתסי: יג וצלי
 משה קדם יי למימר אלהא בבכו
 אסי כען יתה: יד ואמר יי למשה
 ואלו אבוהא מנזף נזף בה הלא
 תתפלם שבעא יומין תסתגר
 שבעא יומין מברא למשריתא

לדבר בעבדי במשה: ט ויחר-אף יהוה במ
וילך: י והענן סר מעל האהל והנה מרים
מצרעת פשלג ויפן אהרן אל-מרים והנה
מצרעת: יא ויאמר אהרן אל-משה בי אדני
אל-נא תשת עלינו חטאת אשר נואלנו
ואשר חטאנו: יב אל-נא תהי כמת אשר
בצאתו מרחם אמו ויאכל חצי בשרו:
יג ויצעק משה אל-יהוה לאמר אל נא רפא
נא לה: ד מפטיר יד ויאמר יהוה אל-משה

ואביה ירק ירק בפניה הלא תפלם שבעת ימים תסגר שבעת ימים

רש"י

אני אי אפשר לראותה שאני קרוב ואין קרוב רואה את
 הנגעים, וכהן אחר אין בעולם, וזהו אשר נזכרו מרחם אמו
 (ספרי טז): **אל נא רפא נא לה**. נא הכתוב ללמדך
 דרך ארץ, שהשואל דבר מחברו לריך לומר שנים או שלשה
 דברי מחנונים ואחר כך יבקש שאלותיו (ספרי קה): **לאמר**.
 מה תלמוד לומר, אמר לו השיבניי אם אתה מרפא אותה
 אם לאו, עד שהשיבו (פסוק יד) **ואביה ירק ירק וגו'**. רבי
 אלעזר בן עזריה אומר, בארבעה מקומות בקש משה מלפני
 הקדוש ברוך הוא להשיבו אם יעשה שאלותיו אם לאו. כיוצא
 בו (שמות ו ט) **וידבר משה לפני ה' לאמר וגו'**, מה תלמוד
 לומר 'לאמר', השיבו אם גואלם אתה אם לאו, עד שהשיבו
 (שם פסוק ח) **עפה תרחה וגו'**. כיוצא בו (להלן ט טו-טז) **וידבר**
משה אל ה' לאמר, יפקד ה' אלהי הרוחת לכל פֶּהָר, [השיבו
(שם פסוק יט) קח לך את יהושע]. כיוצא בו (דברים ג ט) **ואתחנן**
אל ה' בעת ההוא לאמר, השיבו (שם פסוק ט) רב לך (ספרי טז):
רפא נא לה. מפני מה לא האריך משה בתפלה, שלא יהיו
 ישראל אומרים אחותו עומדת בצרה והוא עומד ומרבה
 בתפלה. [דבר אחר, שלא יאמרו ישראל, בשביל אחותו הוא
 מאריך בתפלה אבל בשבילנו אינו מאריך בתפלה] (שם):
(נד) ואביה ירוק ירוק בפניה. ואם אביהי הראה לה
פנים זועפות הלא תכלם שבעת ימים, קל וחומר לשכינה
ארבעה עשר יום, אלא דיו לצא מן הדין להיות כנדון.

בעבדי במשה. אינו אומר 'בעבדי משה' אלא בעבדי
 במשה, בעבדי אף על פי שאינו משה, במשה חפילו אינו
 עבדי כדאי הייתם לירא מפניו, וכל שכן שהוא עבדי ועבד
 מלך מלך, היה לכס לומר, אין המלך אוהבו חנם (תנחומא ט
 יא) ואם תאמרו איני מכיר במעשיו, זו קשה מן הראשונה
 (ספרי טז): **(ט) ויחר אף ה' במ וילך**. מאחר שהודיעם
 קרחונם גור עליהם נדוי, קל וחומר לזכור דם שלא יעוּס
 על חזירו עד שיודיענו סרחונו (ספרי קד): **(י) והענן סר**.
 ואחר כך והנה מרים מצרעת כשג, משל למלך שאמר לפדגוג
 רדה את בני אבל לא תרדנו עד שאלך מאלך, שרחמי עליו
 (ספרי קה): **(יא) נואלנו**. כתרנונו לשון חיל: **(יב) אל נא**
תדי. אחותנו זו: **במת**. שהמלורע חסוב כמת, מה מת
 מטמא צביאה" אף מלורע מטמא צביאה (ספרי קה): **אשר**
בצאתו מרחם אמו. 'אמנו' היה לו לומר, אלא שכינה
 הכתוב. וכן חצי בשרו, 'חצי בשרנו' היה לו לומר, אלא שכינה
 הכתוב, מאחר שיצאה מרחם אמנו היא לנו כאילו נאכל חצי
 בשרנו, כענין שנאמר (בראשית לו ט) **פי חצינו צֶהְרֵנו** הוא (ספרי
 טז). ולפי משמעו" אף הוא נראה כן, אין ראוי לאח להניח
 את אחותו להיות כמת: **אשר בצאתו**. מאחר שיצא זה
 מרחם אמו של זה שיש כח בידו לעזור ואינו עוזרו, הרי
 נאכל חצי בשרו, שאחיו בשרו הוא. דבר אחר, אל נא חצי
 כמת, אם אינך רופאה בתפלה מי מסגירה" ומי מטורה,

שפתי חכמים הקצר

חשובה כמת (מנח"י עפ"י רא"ם). טו. רפלת 'לאמר' מיותר כאן
 (רא"ם). טז. הוסיף מלת וואם, מפני שלא מצינו שירק אביה בפניה
 מעולם. גם פירש, 'ירוק ירק בפניה' הראה לה פנים זועפות, מפני שאין
 הכוונה בזה היריקה ממש, אלא הנויפה המתחייבת מהיריקה (רא"ם).
 יז. ששלישה שותפין באדם הקדוש ברוך הוא ואביו ואמו, ואב ואם

יב. דבתיב (להלן יט יד) וזהבא אל הבית אל בית יטמא וגו', ובמצורע כתיב (ויקרא
 יד מ) וזהבא אל הבית כל ימי הסגיר אותו יטמא' (מנח"י עפ"י רא"ם).
 יג. רצונו לומר, אף לפי משמעות הכתוב, שלא נצטרך לומר שכינה
 בלשוננו, כי כוונת הכתוב שאין מדרך כל אח סחם להניח את אחותו
 (מנח"י עפ"י רא"ם). יד. שאני קרוב לה, הרי שאין לה רפואה, וממילא

לא:

ר"נ

ארבעה נדרים פרק שלישי נדרים

רש"י

מסורת הש"ס

עין משפט

גר מוציא

דמיה סמך ליה אסוגין דפסקה דהספיה כי היכי דהתם נמי לא חש לאוקמה דוקא צובינא^א חריפא דמנוקי לה צמון משום דהתא סוגיא דהתם אסוגיא דהתם נמי סמכא: * ואי הנאת זיקה היא אפי"ו שוה בשוה נמי. דהא אמרת דצמון לכה הנאת מוכר:

מתני' בובינא מוציא

הלכך שוה בשוה הנאת מוכר היא

שאינו מוצא לוקמן ולאו הנאת לוקמ

דכיון דלא קפיץ עליה זבינא מנאי

הוא ממד ללוקמ ואפי"ו הנאת צמון

דשמואל צובינא חריפא ומנאי

הנאת לוקמ היא שהכל קופצין עליו

ואין למוכר שום הנאה צמירא

דהא כל אימתי דעבי מוצין ליה:

א"כ אימא רישא זוקה ביתר. וכיון

זבינא דרמי על אפי"ו הוא למה

ליה לוקמ ביתר אפילו לוקמ שוה

בשוה לא מיתמי זבינא ליה ליה כלל

אלא מוכר כיון זבינא דרמי על

אפי"ו הוא: ועוד אימא סיפא. היכא

דלסקר הנאתו על ישראל דקמי

מוכר ביתר ואי זבינא דרמי על

אפי"ו הוא אפילו שוה בשוה דלכא

הנאה ללוקמ כלל אלא למוכר:

סיפא בובינא חריפא. כלומר רישא

אשמועינן דינא דזבינא דרמי על אפי"ו

ואיפא אשמועינן דינא דזבינא חריפא

ומיהו אכתי לא מפקא קושין אמאי

רישא לוקמ ביתר אלא לפדוקי קושיא

דסיפא אפי"ו: אי הכי זוקה בפתוח

אפי"ו שוה בשוה נמי. דהאמר שמואל

דזבינא חריפא לוקמ מיתמי ולא

מוכר דמשום הכי חייב צמון לפי

שכל הנאה שלו: * (ע"כ ש"ך לע"פ)

בתורתין בובינא מוציא ודשמואל

בובינא חריפא. כלומר דזבינא

מניעה איכא הנאת מוכר ולוקמ

ומנאי כשאר הנאת ישראל עליו

לוקמ ביתר ומוכר צמון כי היכי

דלא לתמי וכשאר הנאתו על

ישראל לוקמ צמון מוכר ביתר כי

היכי דלא ליתמי אינה דזבינא

מניעה כי מוצין ליה שוה בשוה

תריייהו מיתמי. ונראה צעני דגמרא

ודאי כי מוקי מתני' זבינא דרמי על

אפי"ו א"נ זבינא חריפא מידע ידע

דמתני' ליה לה אוקימתא צבי אלא

לגויי דתי קא צבי ולא צמון דזבינא

הנאת צביה וצבי מילי כשמוכר שוה בשוה

אפילו זבינא דרמי על אפי"ו הנאת לוקמ

ולאו מוכר דין הוא כללא דשמואל: ואם לאו

אני נותן לך דמי אפי"ו חריפא חריפא

למוכר ליה מה שנתמי צמון שחוקי לי טובה

כסאן רואים שאני מחזר לשגר להם כלים:

נאנאם בה"י חייב. לפי שכל הנאה

שלו והיינו סיימתי דשמואל: וברזרה פטור

מפני שהוא בנושא שבר. ונראה שכן פטור

על האונסין ומיהו צמון חייב

כנושא שכן דהא חסיקתא צמון האומנין

שכל שואל לאמר שכלו ימי שלימו עשה

סומר שכן דהואיל והנהו מוכר לה התם

מהך ציימא דכיון דהליכה הוא שואל

צמורה מיהא נהי דלא הוא שואל סומר

עשה הוא: והוא ספסירא דשקא חריפא

לזובינא שואק. דרמן על אפי"ו חריפא

דלוקמ דמיהו חריפא חריפא חריפא חריפא

חריפא חריפא חריפא חריפא חריפא חריפא

חריפא חריפא חריפא חריפא חריפא חריפא

חריפא חריפא חריפא חריפא חריפא חריפא

חריפא חריפא חריפא חריפא חריפא חריפא

חריפא חריפא חריפא חריפא חריפא חריפא

חריפא חריפא חריפא חריפא חריפא חריפא

חריפא חריפא חריפא חריפא חריפא חריפא

חריפא חריפא חריפא חריפא חריפא חריפא

חריפא חריפא חריפא חריפא חריפא חריפא

חריפא חריפא חריפא חריפא חריפא חריפא

חריפא חריפא חריפא חריפא חריפא חריפא

חריפא חריפא חריפא חריפא חריפא חריפא

חריפא חריפא חריפא חריפא חריפא חריפא

חריפא חריפא חריפא חריפא חריפא חריפא

חריפא חריפא חריפא חריפא חריפא חריפא

חריפא חריפא חריפא חריפא חריפא חריפא

מתני' בובינא מוציא. דלא הוא זבינא חריפא ולא זבינא דרמיא על אפי"ו לופיך שוה בשוה לא דיימנין הוא הנאת מוכר ודימנין הוא הנאת לוקמ: ודשמואל. דלמך חייב: בובינא חריפא. דולאי הוא הנאת לוקמ לפיכך כי נאנאם צדו חייב אפי"ו שוה בשוה דהנאת לוקמ היא: נאנאם בה"י חייב. (מפני שהוא כנושא שכן^א) צהייל הנאה דלית ליה שמיניו להוליכו לבית ממנו גמר ומקני נפשי: בחזרה פטור. דלית ליה הנאה שלא תמקלו: ספסירא. מי שלוקק צמנה ע"מ למוכר לא לתלם: בחזרה פטור. וה"נ כי אמיתא צמורה אמיתא (ד) לפטור: מי לא מוצין ליה. וצמורה נמי כנושא שכן הוא^ב: מתני' ואסור במולי שברי כוכבים. דכלל עיליס הן: שרי ישראל. כלל מוליס הן כון שמתו אחיו ממנת המילה: שהיא דוחה שבת חמורה. דכתיב וציוס השמיני ימול (ויקרא ט) ואפילו צמנה: שרי זכותיו של משה לא עמדו לו. צמנה שנתרשל על המילה שנאמר וישי צדק בלון ויפגשוהו^א ויבקש המיתו (עמ"ס ד) שדוחה את הנגעים. דכתיב וציוס השמיני ימול ולע"פ שיש שם צמנה יקון: דכתיב התהלך לפני והיה תמים. וכתיב צמנה ואמנה צמתי זמי וציק: גמ'^א

מתני' בובינא מוציא

הלכך שוה בשוה הנאת מוכר היא

שאינו מוצא לוקמן ולאו הנאת לוקמ

דכיון דלא קפיץ עליה זבינא מנאי

הוא ממד ללוקמ ואפי"ו הנאת צמון

דשמואל צובינא חריפא ומנאי

הנאת לוקמ היא שהכל קופצין עליו

ואין למוכר שום הנאה צמירא

דהא כל אימתי דעבי מוצין ליה:

א"כ אימא רישא זוקה ביתר. וכיון

זבינא דרמי על אפי"ו הוא למה

ליה לוקמ ביתר אפילו לוקמ שוה

בשוה לא מיתמי זבינא ליה ליה כלל

אלא מוכר כיון זבינא דרמי על

אפי"ו הוא: ועוד אימא סיפא. היכא

דלסקר הנאתו על ישראל דקמי

מוכר ביתר ואי זבינא דרמי על

אפי"ו הוא אפילו שוה בשוה דלכא

הנאה ללוקמ כלל אלא למוכר:

סיפא בובינא חריפא. כלומר רישא

אשמועינן דינא דזבינא דרמי על אפי"ו

ואיפא אשמועינן דינא דזבינא חריפא

ומיהו אכתי לא מפקא קושין אמאי

רישא לוקמ ביתר אלא לפדוקי קושיא

דסיפא אפי"ו: אי הכי זוקה בפתוח

אפי"ו שוה בשוה נמי. דהאמר שמואל

דזבינא חריפא לוקמ מיתמי ולא

מוכר דמשום הכי חייב צמון לפי

שכל הנאה שלו: * (ע"כ ש"ך לע"פ)

בתורתין בובינא מוציא ודשמואל

בובינא חריפא. כלומר דזבינא

מניעה איכא הנאת מוכר ולוקמ

ומנאי כשאר הנאת ישראל עליו

לוקמ ביתר ומוכר צמון כי היכי

דלא לתמי וכשאר הנאתו על

ישראל לוקמ צמון מוכר ביתר כי

היכי דלא ליתמי אינה דזבינא

מניעה כי מוצין ליה שוה בשוה

תריייהו מיתמי. ונראה צעני דגמרא

ודאי כי מוקי מתני' זבינא דרמי על

אפי"ו א"נ זבינא חריפא מידע ידע

דמתני' ליה לה אוקימתא צבי אלא

לגויי דתי קא צבי ולא צמון דזבינא

הנאת צביה וצבי מילי כשמוכר שוה בשוה

אפילו זבינא דרמי על אפי"ו הנאת לוקמ

ולאו מוכר דין הוא כללא דשמואל: ואם לאו

אני נותן לך דמי אפי"ו חריפא חריפא

למוכר ליה מה שנתמי צמון שחוקי לי טובה

כסאן רואים שאני מחזר לשגר להם כלים:

נאנאם בה"י חייב. לפי שכל הנאה

שלו והיינו סיימתי דשמואל: וברזרה פטור

מפני שהוא בנושא שבר. ונראה שכן פטור

על האונסין ומיהו צמון חייב

כנושא שכן דהא חסיקתא צמון האומנין

שכל שואל לאמר שכלו ימי שלימו עשה

סומר שכן דהואיל והנהו מוכר לה התם

מהך ציימא דכיון דהליכה הוא שואל

צמורה מיהא נהי דלא הוא שואל סומר

עשה הוא: והוא ספסירא דשקא חריפא

לזובינא שואק. דרמן על אפי"ו חריפא

דלוקמ דמיהו חריפא חריפא חריפא חריפא

חריפא חריפא חריפא חריפא חריפא חריפא

חריפא חריפא חריפא חריפא חריפא חריפא

חריפא חריפא חריפא חריפא חריפא חריפא

חריפא חריפא חריפא חריפא חריפא חריפא

חריפא חריפא חריפא חריפא חריפא חריפא

חריפא חריפא חריפא חריפא חריפא חריפא

חריפא חריפא חריפא חריפא חריפא חריפא

חריפא חריפא חריפא חריפא חריפא חריפא

חריפא חריפא חריפא חריפא חריפא חריפא

חריפא חריפא חריפא חריפא חריפא חריפא

חריפא חריפא חריפא חריפא חריפא חריפא

חריפא חריפא חריפא חריפא חריפא חריפא

חריפא חריפא חריפא חריפא חריפא חריפא

חריפא חריפא חריפא חריפא חריפא חריפא

חריפא חריפא חריפא חריפא חריפא חריפא

חריפא חריפא חריפא חריפא חריפא חריפא

מסורת הש"ס עם הספוט (ב) ז"מ ס"א. (ג) יצומ על. ע"ז ס"א. (ד) יצומ ס"א. (ה) שבת קלא: (ו) שבת קלא: (ז) שבת קלא: (ח) שבת קלא: (ט) שבת קלא: (י) שבת קלא: כד ה.

הנהגות הב"ח

(א) משנה

(ב) משנה

(ג) משנה

(ד) משנה

(ה) משנה

(ו) משנה

(ז) משנה

(ח) משנה

(ט) משנה

(י) משנה

(יא) משנה

(יב) משנה

(יג) משנה

(יד) משנה

(טו) משנה

(טז) משנה

(יז) משנה

(יח) משנה

(יט) משנה

(כ) משנה

(כא) משנה

(כב) משנה

(כג) משנה

(כד) משנה

(כה) משנה

(כו) משנה

(כז) משנה

(כח) משנה

(כט) משנה

(ל) משנה

(לא) משנה

(לב) משנה

(לג) משנה

(לד) משנה

(לה) משנה

(לו) משנה

(לז) משנה

(לח) משנה

(לט) משנה

(לא) משנה

(לב) משנה

(לג) משנה

(לד) משנה

(לה) משנה

(לו) משנה

(לז) משנה

(לח) משנה

(לט) משנה

(לא) משנה

(לב) משנה

(לג) משנה

(לד) משנה

(לה) משנה

(לו) משנה

(לז) משנה

(לח) משנה

(לט) משנה

(לא) משנה

(לב) משנה

(לג) משנה

(לד) משנה

(לה) משנה

(לו) משנה

(לז) משנה

(לח) משנה

(לט) משנה

(לא) משנה

(לב) משנה

(לג) משנה

(לד) משנה

(לה) משנה

(לו) משנה

(לז) משנה

(לח) משנה

(לט) משנה

(לא) משנה

(לב) משנה

(לג) משנה

(לד) משנה

(לה) משנה

(לו) משנה

(לז) משנה

בני

מאמר ד / ברכת הלבנה

יששכר

תיג

עמוד 72

וזו שאמר 'שלוש ר"צ לאהבני תורתך', כשהשלוש הוא בריבוי להם - היינו שלש פעמים, אז 'ואין לנו מכשול', על כן אומרים במידוש הלבנה [שכל המאורעות הם על ידה, מי הוא הגלגל היותר קרוב אלינו?] שלש פעמים 'שלוש' אז 'אין לנו מכשול'.

ג) לא איברי סיהרא אלא לגירסא (עירובין סה, ב), היינו תורה שבעל פה מדת לילה, לבנה, מלכות פה ותורה שבעל פה קרינן לה^{טו} (תיקוני מ, ב). והנה בתורה שבעל פה יש י"ג מדות שהמורה נדרשת בהן

הלבנה ובמהרה תהיה אור הלבנה כאור החמה^ט, ויהיה שלוש זוגר זאב עם כבש ונמר עם גדי וכו'^{טו} (ישעיה יא, ח) נראה לין, על כן אנו אומרים זה לזה 'שלוש עליכם', עד כאן דברי מרן ז"ל בקצת הוספה.

והנה למה אומרים דוקא שלש פעמים, נראה לי על פי מה שנאמר (מהלים קט, קסה) 'שלוש רב לאהבני תורתך ואין לנו מכשול', נראה לפרש שהוא על דרך שאמרו רז"ל (כתובות עה, א) 'ימים' שנים 'רבים' שלשה^{טז}, אם כן לשון רבוי מורה על מספר שלשה,

יודעי בינה

האלה, מעלה א' הסמוכה לארץ היא המעלה התחתונה שבכולם, והיא מעונה של לבנה, מעלה ב' היא מעונו של כוכב חמה, מעלה ג' היא מעונה של נוגה, מעלה ד' היא אמצעית של כולם והיא מעונה של חמה, מעלה ה' היא מעונו של מאדים, מעלה ו' היא מעונו של צדק, מעלה ז' היא העליונה והיא מעונה של שבת^{יז}. (וע"ע רמב"ם יסודי התורה ג, א).

וכיון שגלגל הלבנה קרוב אלינו יותר משאר הכוכבי לכת, והשפעת כל הטבעים הנושפים ע"י השבעה כוכבי לכת עוברים דרכה, לכן תלויים כל המאורעות בלבנה.

יג. בבחינת 'שלוש רב', היינו שלוש בריבוי, ומיעוט רבים שלשה.

יד. כלומר, שוב לא יהיה שום מכשול וקיסרוג בעולם, אלא כולם יחיו יחד בשלום.

טו. ר"ל, לא נבראה הלבנה אלא לגירסא, היינו ללימוד תורה שבעל פה, כמבואר במדרש תנחומא (פרשת כי תשא לו) ובפרקי דר"א (פרק מו) שבלילה יש ללימוד תורה שבע"פ, דאיתא שם: "מנין היה יודע משה אימתי יום, אלא כשהקב"ה היה מלמדו תורה בכתב היה יודע שהוא יום וכשהיה מלמדו על פה משנה ותלמוד היה יודע שהוא לילה" (וע"ע תנחומא פ"ב; תרגום שיר השירים ה, י), והזהירו בעלי הקבלה בזה מאוד שלא ללמוד מקרא בלילה אלא תורה שבעל פה.

ומבאר רבינו הטעם, כי תורה שבעל פה היא

רבש"ע, [וכן] אפשר לשני מלכים שישתמשו בכתר אחד.

ה. כמו שאומרים "יהי רצון מלפניך ה' אלהי ואלהי אבותי למלאות פגימת הלבנה ולא יהיה בה שום מיעוט, ויהי אור הלבנה כאור החמה וכאור שבעת ימי בראשית כמו שהיתה קודם מיעוטה".

ו. ר"ל, ע"י שיהיה אור הלבנה כאור החמה ויהיה שלום ביניהם, ע"י כן יהיה שלום בכל העולם זוגר זאב עם כבש ונמר עם גדי, כי כל מאורעות העולם נשפעים ע"י הלבנה וכדלהלן.

י. שם: "אחר שאומרים ברכת הלבנה צריך האדם לומר שלש פעמים 'שלוש עליכם', והענין הוא, כי הקטרוג הראשון שבעולם הוא אשר קטרגה הלבנה באמרה אי אפשר לשני מלכים להשתמש בכתר אחד, ולזה אחר ברכת הלבנה אנו אומרים שלש פעמים 'שלוש עליכם' וכו' בלשון תפלה שלא יהיה עוד קטרוג בעולם".

עמוד 73

יא. כלומר, מיעוט 'ימים' שנים ומיעוט 'רבים' שלשה, היינו היכן שנאמר בתורה 'ימים' סתם הכוונה היא לשני ימים, וכן היכן שנאמר בתורה 'רבים' סתם הכוונה היא לשלשה.

יב. כדאיתא בברייתא דשמואל הקטן (פ"ז; וע"ע ברייתא דמזלות פ"ב): "כיצד סדר מעונתן של שני המאורות [חמה ולבנה] והחמשה כוכבים, חכמים אומרים, הרקיע הזה חלוק לשבעה מעלות זו למעלה מזו וזו למעלה מזו, והן שבעה מעונות של שבעה כוכבים

[כמנזאר בספרא - י"ג מדות פ"א], [שושנה אית צה י"ג עליון טז], והנה המה מכוונים נגד י"ג מדות של רחמים י, דהיינו כשאנחנו דורשים 'קל וחומר' מעוררים מדת א"ל י, [וכמו שכתב הרב הקדוש מוה"ר לז צער

זלוק"ל (מגיד דבריו ליעקב אוח קלנ) בשעה שניקש משה ט' א"ל נא רפא' וכו' (במדבר יב, יג) השיב לו הקדוש ברוך הוא, שידרוש קל וחומר ואציה ירק' וכו' (שם יד) ועל ידי זה יעורר מדת א"ל] וכן באינק"א.

יודעי בינה

בסוד המלכות (כמובא בפנים בשם התיקוניז), והנה המלכות היא מדת לילה (עי' זוה"ק ח"א צב, ב), והלבנה היא בסוד המלכות (עי' תיקוניז פכ, ב), על כן לא נבראה הלבנה שהיא בסוד המלכות אלא כדי להאיר מדת לילה סוד המלכות, כדי שיוכלו ללמוד בה תורה שבעל פה סוד המלכות.

כך: א' אל. ב' רחום. ג' וחנן. ד' ארך. ה' אפים (לפי שארך אפים) מורה על ב' מדות יחד, ולכן לא אמר ארך אף, אלא ארך אפים). ו' רוב חסד. ז' ואמת. ח' נוצר חסד. ט' לאלפים. י' נושא עון. יא' ופשע. יב' וחטאה. יג' ונקמה. אבל לדעת רבינו תם (עי' ר"ה יז, ב תוד"ה שלש עשרה) והרא"ש (שם סי' ה) הסוברים דהיי"ג מדות מתחילין או מהוי"ה הראשון או מהוי"ה השני, א"כ מדת א"ל היא המדה השניה או השלישית בסדר הי"ג מדות של רחמים.

זו. כדאייתא בזה"ק (א, א): "רבי חזקיה פתח, כתיב (שיר השירים ב, ב) 'כשושנה בין החוחים', מאן שושנה, דא כנסת ישראל, מה שושנה אית בה תליסר עלין אוף כנסת ישראל אית בה תליסר מכילן דרחמי דסחרין לה מכל סטרהא". ומבאר רבינו, שהכוונה היא לי"ג מדות שהתורה נדרשת בהן המעוררים י"ג מדות של רחמים וכדלהלן (וע"ע סיון מאמר ו אות ד).

יז. כעד מרים שתתרפא מצרעתה.

יז. כי הי"ג מדות המקובלות בתורה שבעל פה שתהא התורה נדרשת בהן הנה מפתחות לעורר האדם בגבהי מרומים י"ג מדות של רחמים, וכמו שכתב רבינו בספריו כמה פעמים (ניסן מאמר ד דרוש ב ע"ד הרמז; סיון מאמר ה אות טז; שם מאמר ו אות ד; וכנהג רבות). ומקורו בזה"ק (ח"ג רכת, א), "תליסר מכילן דרחמי דאורייתא דאתמר בהון בשלש עשרה מדות התורה נדרשת", וכ"כ בפרע"ח (שער עולם העשיה פ"ו): "הנה אין ספק כי התורה התחתונה שנדרשת בי"ג מדות אלו שנמשכים אליה מי"ג מדות עליונות תורה שבכתב, הנדרשת בי"ג מדות אלו דוגמת י"ג אלו, כי כל מה שיש בתחתונים יש בעליונים, ומשם נתפשט בתחתונים".

כ. וכמו שאמרו חז"ל (ב"ק כה, א; ב"ב קיא, א; זבחים סט, ב): "תניא, מדין קל וחומר כיצד [- מנין שהתורה ניתנה לידרש בקל וחומר], ויאמר ה' אל משה ואביה ירק ירק בפניה הלא תכלם שבעת ימים, קל וחומר לשכינה ארבעה עשר יום, אלא דיו לבא מן הדין להיות כנדון" [פירוש, אילו נזף בה אביה וכי לא היה ראוי שתהא וכלמת ונזופה במשך שבעה ימים, ק"ו לשכינה, מאחר שנוזף בה השי"ת כל שכן שיש לה להיכלם ולהיות נזופה במשך י"ד יום, אלא דיו לבא מן הדין להיות כנידון על כן לא תהא נזופה אלא שבעה ימים]. הרי שלמדים מפסוק זה דין קל וחומר.

יח. כי כשדורש האדם מדת קל וחומר' שהיא המדה הראשונה מהשלש עשרה מדות שהתורה נדרשת בהן בתורה שבעל פה, מעורר כנגדו בגבהי מרומים מדת א"ל' שהיא המדה הראשונה מהי"ג מדות של רחמים המבוארים בתורה שבכתב.

כא. כגון מדת 'גזירה שוה' שהיא המדה השניה מהי"ג מדות שהתורה נדרשת בהן בתורה שבעל פה, מעורר כנגדו בגבהי מרומים מדת 'רחום' שהיא המדה השניה מהי"ג מדות של רחמים המבוארים בתורה שבכתב, וכן בשאר המדות.

[ורבינו לשיטתו (אלול מאמר ב אות ג ובשאר מקומות) הסובר כדעת הזה"ק (ח"ג קלא, ב באד"ר) והאר"י ז"ל (שער הכוונות דרושי ועבור דרוש ז; עץ חיים שער א"א פ"ט) שסדר הי"ג מדות של רחמים אינן מתחילות מהוי"ה הראשון או השני, אלא מהשם א"ל, [וסדרן הוא

ובזה מבאר רבינו (אגרא דפרקא אות שלי): "מנהג ישראל, אדם כשעוסק בתורה ומתקשה באיזה דבר הוא מסלסל ומהפך בזקנו וממשמש בו, והלא דבר הוא. ונראה לי, דהנה הזקן מרמז לי"ג מדות של רחמים, וידוע דיי"ג מדות שהתורה נדרשת מכוונים נגד י"ג מדות של רחמים, וכאשר האדם אינו מבין איזו דבר אינו יכול להגיע לאיזה מדה שהדבר הזה נדרש בו, והנה ממשמש בזקנו ובאיתערותא דלתתא איתער עובדא לעילא ומתעוררים י"ג מדות של

בבא קמא דף כו

בני

מאמר ד / ברכת הלבנה

יששכר

תמו

פעמים 'שלוש' צברכת הלבנה, ככדי שיהיה
נקרא 'שלוש רב' היינו שלוש רבתי כנ"ל,
וזהו 'שלוש רב לאוהבי תורתך' [שדורשים
י"ג מדות בלילה, אהב"ה בגימטריא י"ג],
'ואין למו מכשול', כי על ידי זה מעוררים
י"ג מדות של חסד^כ, הן הענין^כ.

והנה י"ג מדות כולם הם של חסד עליון^כ
אם כן הם י"ג פעמים חס"ד, והם
נקראים 'שלוש רב', היינו שלו"ם במ"ם רבתי
דאי"ק נחשבת ת"ר^כ אז יעלה מספר שלו"ם
מתקל"ו^כ, י"ג פעמים חס"ד^כ. על כן מיון
דאיברי סיהרא לגירסא אנו אומרים שלש

יודעי בינה

סתומה, שעולה שלו"ם, כמיון תקל"ו, שהם סוד
י"ג פעמים ע"ב, כי שם הם י"ג מכילין דרחמי שהם
חסדים גמורים הנקראים חסד עליון^כ. (וכ"כ בפרשת
ישב ופרשת פנחס; וכ"כ הרמ"ע מפאנו ברמיזה במאמר מאה
קשיטה סי' צה ובמעין גנים ח"א בליקוטים עיי"ש).

כז. כי שלש פעמים מורה על ריבוי כאמרם ז"ל
'רבים שלשה', וע"י אמירת 'שלוש' שלש פעמים
יתהווה ל'שלוש רב' (וכמו שכתב רבינו באות ב).

כח. ר"ל, הי"ג מכילין דרחמי העולים כחשבון 'שלוש
רב' (כנ"ל) יתעוררו 'לאוהבי תורתך', המה הדורשים
באהבה הי"ג מדות שהתורה נדרשת בהן, וע"י כן
יתעוררו עליהם הי"ג מדות של רחמים 'ואין למו
מכשול' של קטרוג ח"ו. (וע"ע אדר מאמר ב דרוש ו).

כט. וכיון שלימוד תורה שבע"פ היא בלילה, ולא
איברי סיהרא אלא לגירסא, היינו ללימוד תורה
שבע"פ, וכיון שע"י הי"ג מדות שהתורה נדרשת
בהן בתורה שבע"פ מעוררים הי"ג מכילין דרחמי -
בחינת 'שלוש רב' (כמבואר לעיל), על כן אומרים
בברכת הלבנה 'שלוש רב', היינו 'שלוש' בריבוי,
כלומר שלש פעמים, לרמוז שע"י הלבנה שהיא סוד
תורה שבע"פ (כי שניהם הן בסוד המלכות) מעוררים י"ג
מכילין דרחמי העולה כמיון 'שלוש רב'.

רחמים, ומשפיעים לי"ג מדות שהתורה נדרשת בהן,
ומושפעים אל האדם, ואז מתגלה לו הדבר הנעלם
מתאו^כ.

כב. וכמו שכתב במגלה עמוקות (פרשת ויגש): י"ג
פעמים ע"ב הוא סוד חסד עליון, שהוא כלול מי"ג
תיקוני דיקנא שהם באריך... בי"ג מכילין דרחמי
בסוד אריך^כ.

כג. אי"ק הוא אופן חישוב האל"ף ביי"ת באחדות
עשיריות ומאות, היינו מאות א' עד אות ט' מהשבין
אותן כאחדות, מאות י' עד אות צ' כעשיריות, ומאות
ק' עד אות ת' כמאות, ואותיות מנצפ"ך מהשבין
כמאות לאחר האות ת', דהיינו האות ק' עולה ת"ק,
האות ס' ת"ר, האות נ' ת"ש, האות פ' ת"ת, והאות
ץ' עולה תת"ק, וזהו אי"ק, היינו א' - ראשון
באחדות, י' - ראשון בעשרות, ק' - ראשון במאות
(עי' עץ חיים שער לה פ"ה).

כד. וזהו 'שלוש רב', היינו חיבת 'שלוש' בחשבון
ה'רב' והגדול, אשר בו האות מ"ם בגימטריא ת"ר.

כה. ר"ל, שלו"ם במ"ם רבתי דאי"ק בגימטריא
תתקל"ו, כמיון י"ג פעמים חס"ד.

כז. כ"כ במגלה עמוקות (אופן קעב): 'ונקרא 'שלוש'
בסוד 'שלוש רב לאוהבי', ר"ל במ"ם גדולה, מ"ם

בן

גיטין פרק א'

יהודיע

פ

ממנו, אלא אדרבה הוא יהיה ללעג וקלס, וגבוה צעיר רחוק, ולכך הולך רש"י לפרש שהיו גבוהה הקומה ביותר: **דף ט"ז.** רבנ"ם חלש עול לגביה ר"י ורבה לשוילו ביה בעו מיניה וכו'. הולך לפרש מהדר

התלמוד, שגבסו לבקרו, ללמדך שבחן אע"פ שגבסו לבקר החולה, לא היו מדברים אלא בד"מ, וגם הוא אע"פ שהיה חולה שם לבו להשיב כהלכה, ונראה כי מן השמים נתגלגלה שאלה זו באותה שעה, כדי שישב עליה השובה מעין קל וחומר, וידוע אמרת קל וחומר מסוגל לרפואה, וכמ"ס הרב בני יששכר ז"ל על פסוק אל נא רפא נא לנו, והשיב לו השי"ת ואציה וכו' שאמר לו קל וחומר, וכיון דאמר נעל שגבסו משמע רפאי עובדא היתה בלילה, וידוע דאין לבקר חולה בלילה, ונראה דהיו מוכרחים לבא בלילה, מפני ציטול בהמ"ד, שביום עסוקים יום התלמידים בבית המדרש:

י"ט. או בעולך או בעולא דבר עשו. אע"ג דגורות הרומיים קשות מאד, וכמ"ס יודע הקב"ה בישראל שאין יכולים לקבל גיורות הרומיים. ג"ל בס"ד אלא החכמים חבדי שהם פרסיים קשים יותר, משום דשר של פרס בקס מהקב"ה שיכתוב לו רבנן בצרנא וככתב לו, אך יש אומרים שלא נחתמה וי"א דנחתמה ואח"כ נמחקה, ולכן שליטת פרס מנעת על ת"מ, ורק רופפת היא בידם, משא"כ שליטת עשו על חכמים יש לה ביטול, כי כלל גדול צדיקו, כשהקול קול יעקב אין הדין ידי עשו, ולכן מאחר שהם חכמים חוששים מן החכמים שהם פרס יותר מן הרומיים, משא"כ ישראל אותם המון הפס שאין עוסקים בחורה המבטלה שליטת עשו, חוששים מן הרומיים יותר:

דף י"ז. מפני מה תקנו זמן צניטין. כהנא התוספות וא"ה גט שחרור למה תקנו בו זמן, דאי משום מעשי ידיו, בלא זמן נמי יכול לבא לב"ד ויכתבו לו, שמאיתו היום נשתחרר וכו' ע"ש. כד הוינא עליא היינו לומדים מסכת גיטין, ונתקנה בזה מורי הרב ז"ל, האי מעשי ידיו היכי דמי, אי מ"י דקודם שחרור הם לארזין, ואם מ"י דלאחר שחרור האריך יטול הארזין ליקח אותם ממנו, והלא העבד מוחזק בזה, והמוליד מחבירו עליו הראיה, וכל זמן שלא הביא הארזין ראה אינו יכול ליקחם ממנו, ואין לומר דמיטיבין שמא יתפוס, דמש"ה לא היה להם לתקן זמן, דעבד הוא דאפסיד אנפשיה, שהיה לו ליהרר שלא יתפוס הארזין, דבשלמא גבי ככסי מלוג תקנו זמן בשביל פירות, מפני דמעיקרא היתה צרכות הבעל, ומיטיבין דעד שלא תשיג יד האשה ליקח את נ"מ שלה אחר גירושין, שמיט ואכיל פירותיה, ומשו"ה תקנו זמן צניטין, אבל גבי עבד ליכא למימר הכי, דהא מעשי ידיו בעת שנשתחרר לא היו עדיין בעולם ואחר שחרור היה לו לחוש לעלמו להזהר, דהא מליטו דאפילו על פירות נ"מ פליג הרמב"ן ז"ל בחדושי, שכתב על רש"י וי"ל, ואין פירוש זה מחוור, דמשעת גירושין ואילך אין לחוש דהאשה היא מפלגת עלמה אם לא הולאה נ"מ מידו בשעת גירושין, עכ"ל, הרי דס"ד דאין לתקן זמן בשביל דאחר גירושין, משום דאיהי הפסידה עלמה, ואע"ג דהתוספות כתבו שכתב גיטת לב"ד ויכתבו לה שטר משום פירות דאחר נתינה, מ"מ ודאי גבי עבד יודו לסברה הרמב"ן ז"ל, משום דגבי עבד ליכא טעמא למחלי ביה, משא"כ בג"מ דאשה איכא טעמא כמו שכתבנו, ואמר דקסיוא זו היא חוקה אגלו ולא מלא מי שנגרש בזה, וטרח ולא מלא לה תירוק, ואמרתו לו, דגם גבי עבד משכחה לה טעמא דלא היה אפשר לו להזהר, כגון שהעבד היה מושגר שכיר חודש או שכיר שנה קודם ששחררו, ואע"ג דיכונה לשכירות מהחלה ועד סוף, אין משתלמה אלא לבסוף, וכמ"ס החוס' בקדושין דף מ"ח, ב"ה דכ"ע ע"ש, ואחר שחרור כמה ימים ילך אגל בעה"ב ויגבה לו מעט מן הדמים, ויקח אותם ממנו

בזמון, ויעשה קגוניה עמו כדי להפסיד העבד, או ילך הארזין לב"ד קודם תשלום הזמן ביום אחד, ויעשה דמי השכירות עיכוב ביד בעה"ב, שיטעון היום שחררת, והשכירות של ימים שעברו שלי, הם, וכיון דהעבד לא היה מוחזק בידו במעות, הרי המעות כדבר המונח ביד שלי, דריתו כדון ממון המוטל בספק דיחלוקי, ומאלא לקה העבד שלא כדת ומה בידו לעשות להזהר בזה, מאחר שהיה מושגר מקודם השחרור, ואין השכירות משתלמת אלא לבסוף, ומשו"ה כתבו התוספות דאכתו יוכל העבד להביא גיטו לב"ד ויכתבו לו, דמאותו יום נשתחרר, והרי אם יודמן לו דבר כזה בידו לתקן לעלמו, ולהזהר שלא יפסיד:

ואחר שתרצתי לו בס"ד תירוק זה והוטב צניטין, אמר דנחקשה לו קושיא אחרת בדברי התוספות ז"ל, ביצמות דף ל"א בד"ה והא עבדא, דכתבו ונראה דאשגרי שחרור קל, דתקון זמן לידע מתי נאבד בשפחה והואר צבת ישראל וכו' יע"ש, ודבריהם אינם מובנים, דאין כתבו דהזמן צא להחירו צבת ישראל, והלא גע השחרור צידו, ואפילו בלא זמן יהנו לו צת ישראל ע"י הגט שצדו והכי משכחה לה שבגט בלא זמן לא היה מותר צבת ישראל וע"י הזמן הותר. ואמר שפיספס במפרשים על מה יבמות, ולא ראה שפירשו בזה כלום, ודבריהם נפלאים צניטין מאד, עכ"ל. ואגא עבדא תרלתי לו בס"ד, דשפיר משכחה לה דהולך הזמן להחירו צבת ישראל, והוא כגון שזה העבד היה רבו במדינה רחוקה, ולא היה הוא עמו, ורבו רולה לשחררו, וא"א לבא אליו, לכן רבו כתב במקומה גט שחרור וזכה אותו לעבד ע"י אחר, דק"ל בזה"ר רס"י האומר לאחד זכה בגט זה לעבדו, יאל לחירות מיה, שזכה בו השליח אע"פ שלא הגיע הגט ליד העבד, דגט שחרור זכות הוא לעבד, דמתירו צבת חורין, וכיון לאחד שלא צפניו, וכמ"ס בש"ע ובלבוש סי' רס"ו סעיף ע"ו יע"ש, והעבד ידע שרבו רולה לכחוב לו גט שחרור, ולזכותו לו ע"י אחר במדינה רבו, ויודמן דרבו שחררו ע"י גט באחד באייר, ויודמן דאיהו הפסד נתן קדושין לבת ישראל בשנים לחודש אייר, דאז הוא בן חורין, והרי היא אשה, ובא ישראל אחד ונתן לאותה אשה קדושין בשלשה באייר, דמן הדין אין תופסין בה קדושין, והאשה לא נשאת לא לזה ולא לזה, ואחר חודש או שני חודשים הגיע הגט ליד העבד, והביאו לב"ד כדי להחיר לו לישא אותה שקידש, ואם יש בו זמן מתירים לו אותה אשה, דהשחרור היה באחד לחודש, והוא קידש בשנים לחודש, וקדושי שני אינם כלום, אבל אם אין זמן בגט, ואכתבו מוסופקים, דלא ידעינן דהשחרור היה קודם קדושין או אחר קדושין, אין מתירין לו לישא אותה, וגם לשני אין מתירין, כמאל הזמן מתירו צבת ישראל בכה"ג או כיוצא בזה, ולכן כתבו במחלת דבריהם, לידע מתי נאבד בשפחה והותר צבת ישראל, והוכשר הדבר צניטין, ונחה דעתו:

פרק שלישי

דף ל"א. מקמי פלגאה נקוס, ג"ל בס"ד ע"פ מ"ט רז"ל, כל המלמד לתלמיד שאינו הגון כאלו נוטע אשורה. ופרכתי בס"ד, מה טעם דקרו לתלמיד שאינו הגון בשם אשורה, והוא דת"ח הגון נקרא שור, כפי מ"ש רד"ק ז"ל בפסוק בכור שורו דרר לו שכל אדם חשוב נקרא שור ע"ש, וזוה פירשו מאמר סנהדרין דף מ"ב קרי רב יוסף אנפשיה ורבי תבואות בכח שור, וכתבו החוס' משום דיוסף אקרי בכור שור דכתיב בכור שורו דרר לו ע"ש ולכן זה התלמיד שאינו הגון נחלק אללו אות וא"ו של שור לשני אותיות א"ה ונעשה אללו אותיות אשורה ולכן זה הת"ח שאינו הגון קרו ליה בשם פלגאה וחלה התיבה לשתיים וקרי

ארבעה אבות

פרק ראשון

בבא קמא ד.

עין משפט
נר מצוה

מסורת הש"ס
עם הסוגיות

(א) וילך פ"ד מ"א
(ב) לקמן ט"ו: (ג) לקמן (ד) וילך פ"ד מ"א
(ה) וילך פ"ד מ"א
(ו) וילך פ"ד מ"א
(ז) וילך פ"ד מ"א
(ח) וילך פ"ד מ"א
(ט) וילך פ"ד מ"א
(י) וילך פ"ד מ"א

גליון הש"ס

תוס' ד"ה כשהזיק בו
א"א מאירד. לקמן דף יג
ט ע"ג ועי' לקמן דף יג
ע"ג תוס' ד"ה כשהזיק
שם ד"ה כראי בו
ד"ה כפטר משום
ק"ב"ם. עי' לקמן דף יג
ע"א תוס' ד"ה כשהזיק
נאש: בא"ד דאי א"א
קרא דע"פ. עי' בספר
יליאם (נ"ה) ושמאל.

ליקוטי רש"י

עבד ואמה פטוירי.
דלן להם מה שלם וילקמן
(ט"ו). שור המועד. ג'
פטמיס למה או לנזק ג'
לכרן לא נעשו או לנזק
משלם נזק שלם. ודבר
המוזק ברשות הניזק.
ואפי' קרן תמה של
נמועד לנזק נזק שלם
(לקמן ט"ו). האדם
שאין משלם את
הכופר. אמר קרא כלל
אשר יחס עליו עליו ולא
אכל או מיה או גלות.
השור שאין בו
ארכובה הדרים. ע"ב
רישוי שנת ונזק אלא נזק
לחודיה לחמך קרא א"א
ק"ן מוט בעמיתו איש
בעמיתו הו' דין מניס
מנון ולא שור בעמיתו של
עליו (לקמן כ"ג). בריה.
כופר (ע"פ ברכות ט"ז).

הנהרות וציונים

(א) אולי צ"ל אלא פריק
הכי. ובכתיב אלא אלא פריק
קאמר: [ג] ויש' ובכתיב
מומונו: [ג] ויכדקתני
מתני' ליתא בכתיב,
והבא"מ מנה כראי זה
בכתבתי מותני' הדוא
דכתיב אגמורי' הבריה
מינה קריב ברישא
וה"ק: [ז] כתיב ויניחה:
(ח) צ"ל א"א (באב"מ,
וכ"ה בכתיב: [ז] ועי'
בבב"ם). שהארץ
בתירוועם של תחום'
ובכפר פ"ל הירושע
(גליון): [ז] צ"ל הא
חומרא הוא זו האי
(מצפה איתן) ובכתיב
האי חומרא היא דמה
שאינו: [ח] צ"ל וכן
(כ"ש). ובכתיב וכן אין
שיקן: [ט] צ"ל אלא
(כ"ש). וכ"ה בכתיב:
[י] וינששו בור ואש
בני צרף למוחקו כע"ל
עי' מהר"ם (גליון)
ובכתיב וינששו בור אין
צרף למוחקו:

ולא ראי השן שאין כוונתו בו. דאי כחז רחמנא שן לא אחי קרן
מיניה ולהכי פריך ולא ק"ו הוא כל שכן דמשום האי טעמא נפיק
קרן משן וה"ה נמי דקא פריך אטעמא קמא דאי כחז קרן הוה
נפקא שן מיניה צ"ל ומה קרן שאין כוונתו להזיקה חייב בו והאי

ולא ראי השן שאין כוונתו להזיק כראי הקרן
שכוונתו להזיק ולאו ק"ו הוא ומה שן שאין
כוונתו להזיק חייב קרן שכוונתו להזיק לא
כ"ש איצטריך ס"ד אמינא מידי דהוה אעבד
ואמה עבד ואמה לאו אע"ג דכוונתן להזיק
אפ"ה *פטוירי ה"ג לא שזא אמר רב אשי אמו
עבד ואמה לאו טעמא רבה אית בהו *שזא
ע"ג יקניטנו רבו וילך וידליק גרישו של חברו
ונמצא זה מחייב את רבו מאה מנה בכל יום
אלא פריך *הכי לא ראי הקרן שכוונתו להזיק
כראי השן שאין כוונתו להזיק ולא ראי השן
שיש הנאה להזיקו כראי הקרן שאין הנאה
להזיקו ורגל מאי שייריה כשהזיק חב המוזק
לאותו רגל וליתנייה בהדיא אלא אמר רבא
תנא שור לרגלו ומבעה לשינו וה"ק לא ראי
הרגל שהזיקה מצוי כראי השן שאין הזיקה
מצוי ולא ראי השן שישי הנאה להזיקו כראי
הרגל שאין הנאה להזיקו וקרן מאי שייריה
כשהזיק חב המוזק לאותו קרן וליתנייה
בהדיא במועדין מתחילתן קמיוירי בתמוין
ולבסוף מועדין לא קמיוירי ושמואל מ"ט לא
אמר רבא אמר לך אי סלקא דעתך אדם הא
קתני סיפא *שור המועד ושור המוזק ברשות
הניזק והאדם וליתני ברישא בנזקי ממוין
קמיוירי בנזקי גופו לא קמיוירי ורב נמי הא קתני
אדם בסיפא אמר לך רב ההוא למחשביה
בהדי מועדין הוא דאתא ומאי לא הרי ה"ק
לא ראי השור שמשלם את הכופר כראי
האדם שאין משלם את הכופר ולא ראי האדם
שחייב בארבעה דברים כראי השור שאין
בו ארבעה דברים הצד השוה שבהן שדרכן
להזיק וכי שור דרכו להזיק במועד ומועד
דרכו להזיק ביון דאיעד אורחיה הוא אדם
דרכו להזיק בישן ישן דרכו להזיק ביון דכיוף
ופשיט אורחיה הוא ושמירתן עליך אדם
שמורת גופו עליו הוא ולטעמוך הא דתני
קרנא ארבעה אבות נזיקין ואדם אחד מהן
אדם שמורת גופו עליו הוא אלא כראמר ליה
רבי אבהו לתנא תני אדם שמורת גופו עליו

מירי דהוה אעבד ואמה. ולא *כפירוש רש"י שפירש משום דמנן
בהחובל (לקמן דף ע"ו). עבד ואשה פגיעתו בו דל"כ ה"ל
למינקט עבד ואשה אלא מפרש ר"ת דנקט עבד ואמה משום דקאי
למנתי' דסוף מסכת דים וטעמא משום שמה יקניטנו רבו דכפנתון
מפורש הסם: *לא אע"ג דכוונתו
להזיק אפ"ה פטוירי. ו"מ עבד
ואמה גופיה נילף מק"ו דשן להחמיצ
כיון דלכתי לא ידע טעמא דשמה
יקניטנו רבו וע"ק כיון דידע רישא
דמתניתין דמסכת דים (פ"ד מ"ו)
מדנקט עבד ואמה ולא נקט עבד
ואשה ל"כ *מסתמא ידע סיפא וע"ק
דעבד ואמה כשאין כוונתו להזיק נמי
פטוירי ו"מ מאי מיימי ו"ל דשפיר
הוה ידע המקשה טעמא דשמה
יקניטנו רבו ואפ"ה פריך כיון דעבד
ואמה פטורין ואפילו שאין כוונתן
להזיק ואע"ג דלא שייך טעמא דשמה
יקניטנו רבו דלנוס הוא *דפעמים
דנחכותו ויאלמנו לא נחכותו לכך
פטוירי ככל ענין נמצא שכוונתן
גורם הפטור ה"ג קרן שכונתו להזיק
יש לנו לפטורו ורב אשי פי' דלפילו
באין כוונתו להזיק *לכא טעמא רבה:
כשהזיק חב המוזק בו. לא
היינו כשהזיק קמא *
אלא מלידן כשהזיק מרצה לה:
למחשביה בהדי מועדין בו.
ושמואל ק"ל דלא

ה"ל לאשמועינן כפיפא כיון דלא
אשמועינן שום חידוש טפי מזרישא
אבל שן ורגל אע"ג דמנא ליה זרישא
תנא ליה כפיפא גבי מועדין משום
חידוש דמפרש השן מועדת לאכול
את הכראי לה והרגל מועדת לשגר
דרך הילוכה וקרן נמי תנא וע"ג
דמנא זרישא כשהזיק חב המוזק
לאותו קרן מ"מ תנא ליה כפיפא
משום דתני ליה גבי חמשה תמים
מש"ה תנא ליה נמי צהדי מועדין
וא"מ אמאי לא חשיב אש וצור גבי
מועדיס ו"ל דלא חשיב אש עליו
חייס אבל צור ואש ק"ל לי פטעס
ראשונה כמו פטעס ג' וד':
כראי אדם שאין משלם את
הכופר. הקשה ריב"ז מאי
חומרא היא זו האי"ל דאין משלם את
הכופר משום דקיס ליה דברכה
מיניה ומיך דשוגג נמי פטור
מדתנא דצי חוקיה *ואורי' דלאו
פרכא היא כלל *דלא מפטר משום קיס
ליה דברכה מיניה וכאן *נמי אין שייך להזכיר תנא דצי חוקיה דלקמן
צ"ב (דף ט"ו). משמע *דאי לאו קרא דעליו ולא על האדם הוה ילפינן
אלס משור שיתחייב מיד מינה וכופר ומעליו פטרי ליה אפילו שוגג
דומיא דשור דאין מויד לטור ומנא דצי חוקיה דפטור אפילו שוגג היינו
ממון שהזיק בשעת חיוב מינה ולאפוקי ממונן דדריש צ"ל אלו נערות
(תמונת דף נ"ה). הוה אש ייהיה אסון לא יענש דדוקא דין אסון אתא
חוקיה ואשמועינן לאו דדוקא דין אסון לא יענש אלא אפי' שוגג לא יענש:
כיון דכיוף ופשיט אורחיה הוא. צירושלמי *יש לישן לא מחייב
אלא כשהשפיט עצמו אלא הכלים אבל אש ישן והצור כלים אלאו
ושצדן פטור דהס גרמו לו וכן אש היא ישן והלך חצירו לישן אלאו
והזיקו זה את זה הרשון פטור והאחרון חייב: *ולטעמוך.
פירוש אפילו מימא מצעה זה השן: *אדם שמירת גופו עליו. מכלאן
משמע דלא גרסינן צנתמי' וממונן מללא פריך נמי הכי *אדם
ממונו הוא ומש"ה אין *לך למתקו כדפירשתי לעיל (א: ד"ה וממונן):
ואימא

והוא השן שן אין כונתה
להזיק אלא לאכול
להנאותה קרן כונתה להזיק
ואין לה הנאה. ואתי
למילף מעבד ואמה
דפטור מריחיה. והוי לה
רב אשי אמו עבד ואמה
לאו טעמ' רבה אית בה
בסוף מסכת (א) בסוף מסכת
דימס תאמר דעבדו
ואתו שיש בהן דעה
שאם יקניטנו ילך וידליק
גרישו של חברו ומצא
מחייבונו בכל יום. ולא
עמד זה הירורין ונדחה.
ותנין רבא הכי תנא
שור לרגלו ומבעה
לשינו כ"ו. וקרן מאי
שייריה מאי טעמא שן
ורגל מועדין מתחילתן הן
ותנין רבא הכי תנא
שור לרגלו ומבעה
לשינו חס ולכי מייעד הוי
ליה מועד תנא ליה כפיפא
כשהזיק חב המוזק לאותו
קרן. ושמואל מאי
טעמא לא אמר רבא
אמר לך אדם הא קתני
ליה כפיפא דמתני' והאדם
ואמאי לא תנא ליה
כפיפא דבנזקי ממונו
קמיוירי בנזקי גופו לא
קמיוירי: פסק. רש אומר
הלכה כשמואל. ורב אמר
לך אדם הא קתני ליה
כפיפא למחשביה בהדי
מועדין הוא דאתא מאי
לא (ראי) (הרן) (לא ראי)
[קאמר] הכי קאמר לא
ראי השור שמשלם את
הכופר בו. הצד השוה
שבין שדרכן להזיק.
שור דרכו להזיק במועד
אדם דרכו להזיק בישן.
ושמירתן עליך אדם
שמורת גופו עליו הוא.
ופריך כ"ו אבהו דאמר
לתנא תני אדם שמורת

השק שלמה על ר"ח
(א) ופי' תוס' ד"ה מ"ד
דסו"ה.

א מיי פ"א מהלכות נזיקין
מנון הלכה י סתם עשין
סו טו"ט ע"ה ח"מ סתם
ט"ף ח'
ב מ"מ"ט פ"א הלכה
קמג ע"ה טו"ט ח"מ
סמ"ט ט"ף ח'
ג מ"מ"ט פ"א הלכה
ז א סמג עשין סה
טו"ט ע"ה ח"מ סתם ח"מ
ט"ף ח'
ד מ"מ"ט פ"א מהלכות
חובל ומזיק הלכה י
טו"ט ע"ה ח"מ סתם ספד
ט"ף ח'
ה מ"מ"ט פ"א מהלכות
נזיקין מנון הלכה טו
טו"ט ע"ה ח"מ סתם ח"מ
ט"ף ח'
ו מ"מ"ט פ"א הלכה ח
סמג עשין טו
ז [מ"מ"ט פ"א הלכה ח
והלכה י סמג ע"ה טו"ט ע
ח"מ סתם עשין ט"ף ח'
וט"ף טו]
ח מ"מ"ט פ"א מהלכות חובל
מנון הלכה ח סמג
עשין טו טו"ט ע"ה ח"מ
סמג ט"ף ח'

היבא הדיוקן מצוי. דלל עשה היא מהלכת ואס יש כלים חמת
רגליה דוקסמן: אין דיוקן מצוי. ושמשעין מינה ללא אמרינן
(^א) תולדה דרגל אלא כשהיוקן מני דאורחיהו צהמי אכל כשאין
היוקן מניו כגון מידי דלאו אורחיה מולדה דקקן היא
וכדפרישנא:
[ג.] נתחככה ככותל להנאתה. שנתגלגלה עליהם
והפילו: או טנפה.
פירות הסומים והממורים והיינו
דומיא דשן דיש הנאה להסקה:
בגופה דרך הלוכה. כל היקן דדרך
שלל כזונה הו מולדה דרגל דהיקן
מני ואין ממכוון להיק: ובשערה.
שנדקן שערה אל הכלים וגרמין
אמרינן דלינה גס כן שיה.
יאמרינן נמי בגמ' (ג.) דרגל נפקא
וגן משלה את עצמיה וכן
מוצער אמרינן ורגל מהדדי
מה רגל לא שנה מכליא קרנא
ול"ש לא מכליא אלא ססופו לחזור
ולהנמיט * חייב דשלה סתמא כתיב
אף שן נמי וה"ה לשאר נזקין אלא
דליטריך לשמשעין בשן משום
דכתיב ציה לשון ציעור ורגל נמי
גמר משן מה שן ל"ש שמה שלומי
ול"ש אולה ממילא אף רגל נמי
אע"ג דכתיב ליטנא דשלה ולחויצא
לאקשיניה קרא* כדמוכח בשמשעין:
תולדה דבור מאי היא. דליכא
למימר דבור עמוק עשרה
הוא אב כיון דקיס להו לרבנן
דעשרה עבדי מיטה אכל תשעה
דנזקין עבדי מיטה לא עבדי הו
מולדה דהא בעל הבור ישלם דכתיב
קרא * לא משמע טפי דמיירי
במיטה מלנזקין דהכי משמע ונפל
שמה שור או חמור צין מת צין הזק בעל הבור ישלם ומיטה אס
מת השור צבור תשעה אמור רצין דפטור ללא מחמת הבור מת
לצין צו כדי להמית ואס הזק צו חייב דבר נזקין הוא:
אבנו כתיבו וכו'. ונמט צהם צי אדם והזקן ללגלי דלייח
מולדה דבור היא מלי דהו אצורו שנתגלגל ברגלי אדם
וברגלי בהמה דמשעיו שהניחן שס גרמו להיק ככריית הבור *
ואע"פ שלא היוקן צמקוס שהניחן (^א) לזקין) ללאחר שנתגלגלו
צרגלי אדם והזקן (^ב) צמקוס אחר היוקן (^ג) לזקמן (^ד) ילפינן לה
במה הלך משור וצור דשור הלך (^ה) מעלמו שאין מעשיו גרמו לו
וצור (^ו) שאין לרכו לילך ולהזיק הלך השוה שבהם וכו' שממוקן
ושמירמן עלין וכשהיוקן חייצין לשלם נזק שלם מן העלייה ומיטה
כיון דמדינא דשור וצור אחיז לא מחייב אלא בקל שבשניהם
דהיינו צור שפטור ממיטת אדם וזקין כלים וליכא למימר דקל
דקרו חמה דכי אחיז משור מקרו מועדת דשור הוא דלחמי
דיה היא שדרכה לילך ולהזיק וליכא למימר דכי אחיז משור
משן ורגל קאמר להו שחייבין ליה צרות הרבים (^א) כיון דלאו
אורחיהו וכן ורגל פטור צרה"ר. והא דמחייבין ליה מטעם צור
היינו כשהזיק לכתר דנייח * וחייב צין אפקרינהו צין לא
אפקרינהו דק"ל כשמואל לקמן פ' המניח (כ"ט:) אכל אי אזיק
צהדי דקא אזלי מקמי דכלו גירי מחייב מדין אס וכן אי לא
אפקרינהו חייב מדין אס אפי' צתר לאחמיה מריה היכא
דליקטק"ל לאיגלוגלי ממילא דומיא דאש:
[ג.] דאמר מבעיה זה השן. והא דלא נקט שן דהוה אמניא אפי'
היכא דאין הנאה להיוקן ולפיכך נקט ליטנא דמבעיה
דמשמע ליטנא דלאיגלוי דכתיב וצעו מנפוניו דהיינו להנאתה

שפעמים נגלות פעמים נכסית והיינו צערת אלילה: הא אמרין.
מולדה דשן לעיל: מבעיה זה אדם. ולא תנא אדם דהוה אמניא
אפילו עבדו ושפתמו מחייב ולפיכך נקט מבעיה דהוה ליטנא
דכתיב גבי צן חורין דכתיב אס תבעיון צעיו דגבי ישראל כתיב:
ביחוד. רוק עצה היוצא מן הגוף
צכת: ניצור. רוק הפה וכגון
צצהדי דקא אזלי מוקי דנפלו על
ציראין וטינפן או לתוך המשקה
ונמאסו ולפיכך הוה דין המולדה
כאז דהא כמו (^א) הוה וכגופו דמי
דשן דהא כהוה דהוה: וצדק
אכל אס היק הרוק צתר דנייח כגון
שהחלק צו אדם לאו מולדה דמבעיה
הוה אלא מולדה דבור צין לרב צין
לשמואל דהא תקלה דאפקריה הוה
ולא מני למימר מולדה דמבעיה:
ישן ודא תנן (כ"ו) אדם מועד
לעולם בין ער בין ישן בין
שוגג בין מודר. לזיון דלזכו דלזוף
ופשטי ומחפך שלל מדעמו
כשהוא ישן ע"ה שמתקרב אלל
הנזק דרכו להיק מקרי: ונפ"ה
ברוח מצויה והיוקן. וה"ה לכל
דבר שכת אחר מעורב צו והיקן
דרך הליכתו דלילו צתר דנייח
מולדה דבור הוה. ודוקא דנפלו
צרות מנייה אכל צרות שאינה
מנייה הנוס הוא ופטור:
[ד:] ושומר חנם והשווא. כל
ניקין דהיי אבות אין
דינן שוין דיש מהן דלפילו לא איק
צדים חייב כגון דשלל צו זיק
מעיקרא וצתר הכי אימניס ממילא
או שלא שלל יד אלא דאימניס
מממת פשיעתו וכל חד וחד כדניו
וכמו שפורשים צמקומן: שומא.
טריחומי של חצירו או תרומה או
חולין: מנפך. יינו של חצירו
לעכו"ס ולא אמרינן קיס ליה
קנייה ומתחייב צנפשו לא הו עד
דנכסיה: מודמע. דערב ליה
תרומה צחולין צציר ממאה ומד
לזיון ללא חויה אלא לכהן לרין
לזונה לכהן דצמי תרומה שהו
בוול חוק דצמי תרומה שבה:
[ה.] מלצין שמוקר ממנו חצירו
לעכו"ס: (^א) שפגט מטאס
שומט ע"מ לאלול כוית צצר
למחר אי נמי שן שפגט מטאס
ישאל שלל לשם מטאס שהו
פטור: דבריורא דא קא מייירי.
ומניא שס רע דבור ע"י מעשה
צעילה הוה*: ועדיין וזומבין.
קרייה רחמנא מעשה דכתיב ונס
לעשות: ומטאס ומודמע ומנפך
בוץ היוק שאינו ניכר הוה ודא
שמייה היוק אלא קנסא הוה
דקנסו רבנן משום דעבד איסורא
כדגריס' פרק השולח גט (גיטין
מד:): אמר אביי נקטינן מטאס
שהרותי של חבירו ומת דא קנסו
בנו אחריו מ"ט היוק שאינו
ניכר דא שמייה היוק וקנסא דרבנן
הוה דדידיה דעבד איסורא קנסו
דבריה דלא עבד איסורא דא
קנסו ודכי קר"ה בפרק הניזקין
(סג ג.) דבשוגג פטור דהיוק
שאינו ניכר דא שמייה היוק
אלא דבמויד חייב מקנסא:
בוץ אבות. לאו למימרא (^א)
לכלולן אימ לאו מולדות נקט
אבות אלא לומר שדין כחצות
לשלם לטעם: (^ב) מ"ט אתיא
תחת בתינה ישלם כסף. כצולה
כתיב חז ד מהני ארבע לישני
וגמרי מהדדי צג"ש ואצוהון
דכלהו דגמרי כלהו מיניה שן
ורגל דכתיב צהן (שמות כג
ד) מיטב שדהו ומיטב כרמו ישלם
וצבורי (^א) לאזיק שור וצור
ואש ושומר חנם ושואל ונושא
שכר וסוכר ככלל תשלומי כפל
ותשלומי ד' וה' וקרן דגנב
ככלל דכלהו כתיב ישלם וגמרינן
שון ורגל דכתיב ישלם ושור
שהמית את האדם כתיב ציה
כסף וכו' ואונס ומפתה ומניא
שס רע נמי (^א) כתיב צהו כסף

רגל היוקן מצוי. דכל
עשה מהלכת מצוי
מלל חמת רגליה
דוקסמן (^א): הני אין
דיוקן מצוי. ולכך הו
מולדה דקקן לשלם ח"י
נזק קקן: נתחככה
בכותל להנאתה.
והפילו: או טנפה.
שנתגלגלה עליהם
וכדפרישנא: וצדק
אכל אס היק הרוק צתר
דנייח כגון שהחלק צו
אדם לאו מולדה דמבעיה
הוה אלא מולדה דבור
צין לרב צין לשמואל
דהא תקלה דאפקריה הוה
ולא מני למימר מולדה
דמבעיה:
ישן ודא תנן (כ"ו) אדם מועד
לעולם בין ער בין ישן בין
שוגג בין מודר. לזיון דלזכו דלזוף
ופשטי ומחפך שלל מדעמו
כשהוא ישן ע"ה שמתקרב אלל
הנזק דרכו להיק מקרי: ונפ"ה
ברוח מצויה והיוקן. וה"ה לכל
דבר שכת אחר מעורב צו והיקן
דרך הליכתו דלילו צתר דנייח
מולדה דבור הוה. ודוקא דנפלו
צרות מנייה אכל צרות שאינה
מנייה הנוס הוא ופטור:
[ד:] ושומר חנם והשווא. כל
ניקין דהיי אבות אין
דינן שוין דיש מהן דלפילו לא איק
צדים חייב כגון דשלל צו זיק
מעיקרא וצתר הכי אימניס ממילא
או שלא שלל יד אלא דאימניס
מממת פשיעתו וכל חד וחד כדניו
וכמו שפורשים צמקומן: שומא.
טריחומי של חצירו או תרומה או
חולין: מנפך. יינו של חצירו
לעכו"ס ולא אמרינן קיס ליה
קנייה ומתחייב צנפשו לא הו עד
דנכסיה: מודמע. דערב ליה
תרומה צחולין צציר ממאה ומד
לזיון ללא חויה אלא לכהן לרין
לזונה לכהן דצמי תרומה שהו
בוול חוק דצמי תרומה שבה:
[ה.] מלצין שמוקר ממנו חצירו
לעכו"ס: (^א) שפגט מטאס
שומט ע"מ לאלול כוית צצר
למחר אי נמי שן שפגט מטאס
ישאל שלל לשם מטאס שהו
פטור: דבריורא דא קא מייירי.
ומניא שס רע דבור ע"י מעשה
צעילה הוה*: ועדיין וזומבין.
קרייה רחמנא מעשה דכתיב ונס
לעשות: ומטאס ומודמע ומנפך
בוץ היוק שאינו ניכר הוה ודא
שמייה היוק אלא קנסא הוה
דקנסו רבנן משום דעבד איסורא
כדגריס' פרק השולח גט (גיטין
מד:): אמר אביי נקטינן מטאס
שהרותי של חבירו ומת דא קנסו
בנו אחריו מ"ט היוק שאינו
ניכר דא שמייה היוק וקנסא דרבנן
הוה דדידיה דעבד איסורא קנסו
דבריה דלא עבד איסורא דא
קנסו ודכי קר"ה בפרק הניזקין
(סג ג.) דבשוגג פטור דהיוק
שאינו ניכר דא שמייה היוק
אלא דבמויד חייב מקנסא:
בוץ אבות. לאו למימרא (^א)
לכלולן אימ לאו מולדות נקט
אבות אלא לומר שדין כחצות
לשלם לטעם: (^ב) מ"ט אתיא
תחת בתינה ישלם כסף. כצולה
כתיב חז ד מהני ארבע לישני
וגמרי מהדדי צג"ש ואצוהון
דכלהו דגמרי כלהו מיניה שן
ורגל דכתיב צהן (שמות כג
ד) מיטב שדהו ומיטב כרמו ישלם
וצבורי (^א) לאזיק שור וצור
ואש ושומר חנם ושואל ונושא
שכר וסוכר ככלל תשלומי כפל
ותשלומי ד' וה' וקרן דגנב
ככלל דכלהו כתיב ישלם וגמרינן
שון ורגל דכתיב ישלם ושור
שהמית את האדם כתיב ציה
כסף וכו' ואונס ומפתה ומניא
שס רע נמי (^א) כתיב צהו כסף

הגנב (שמות כג א)
ארבעה ודי. טמא או
מזר: גנב. המשל קין
גלל פלל כגון שהודיע
מעלמו דמורה מעלמו
צקנס פטור (מד:): גזילין.
דכתיב ויקח לו (ט)
והשיב את הגולה:
אונס. מחסר כסף
דכתיב צלונס (דברים כג
ט): שפתה. דכתיב
(שמות כג טו) כסף יקול
כמוסה הכתובים והיינו
מחסי הכתובים ממחר
הצחולות של אונס:
ומניא שס רע. דכתיב
(דברים כג טו) ונפשו אמו
מאה כסף: שומא
מדיע מנפך. לא כתיב
ואפ"ה קרינא אבות
דכלל מק חס וזקן כתיב
(ויקרא כג טו): שומא.
כגון שהגיע שך
בטהרות מצור או
בטהרות כסן: מודמע.
שעירב תרומה צחולין של
חצירו וצטר לרין
למזקן חול כי אין
לחיון כ"ה חצירו
מנפך. מנפך צין חצירו
לעורה זרה ואסרו
הנהגה החול וועשה
שאינו ניכר. שאין
ההיק ניכר בגוף
החצור כלל:

הגנב (שמות כג א)
ארבעה ודי. טמא או
מזר: גנב. המשל קין
גלל פלל כגון שהודיע
מעלמו דמורה מעלמו
צקנס פטור (מד:): גזילין.
דכתיב ויקח לו (ט)
והשיב את הגולה:
אונס. מחסר כסף
דכתיב צלונס (דברים כג
ט): שפתה. דכתיב
(שמות כג טו) כסף יקול
כמוסה הכתובים והיינו
מחסי הכתובים ממחר
הצחולות של אונס:
ומניא שס רע. דכתיב
(דברים כג טו) ונפשו אמו
מאה כסף: שומא
מדיע מנפך. לא כתיב
ואפ"ה קרינא אבות
דכלל מק חס וזקן כתיב
(ויקרא כג טו): שומא.
כגון שהגיע שך
בטהרות מצור או
בטהרות כסן: מודמע.
שעירב תרומה צחולין של
חצירו וצטר לרין
למזקן חול כי אין
לחיון כ"ה חצירו
מנפך. מנפך צין חצירו
לעורה זרה ואסרו
הנהגה החול וועשה
שאינו ניכר. שאין
ההיק ניכר בגוף
החצור כלל:

הגנב (שמות כג א)
ארבעה ודי. טמא או
מזר: גנב. המשל קין
גלל פלל כגון שהודיע
מעלמו דמורה מעלמו
צקנס פטור (מד:): גזילין.
דכתיב ויקח לו (ט)
והשיב את הגולה:
אונס. מחסר כסף
דכתיב צלונס (דברים כג
ט): שפתה. דכתיב
(שמות כג טו) כסף יקול
כמוסה הכתובים והיינו
מחסי הכתובים ממחר
הצחולות של אונס:
ומניא שס רע. דכתיב
(דברים כג טו) ונפשו אמו
מאה כסף: שומא
מדיע מנפך. לא כתיב
ואפ"ה קרינא אבות
דכלל מק חס וזקן כתיב
(ויקרא כג טו): שומא.
כגון שהגיע שך
בטהרות מצור או
בטהרות כסן: מודמע.
שעירב תרומה צחולין של
חצירו וצטר לרין
למזקן חול כי אין
לחיון כ"ה חצירו
מנפך. מנפך צין חצירו
לעורה זרה ואסרו
הנהגה החול וועשה
שאינו ניכר. שאין
ההיק ניכר בגוף
החצור כלל:

הגנב (שמות כג א)
ארבעה ודי. טמא או
מזר: גנב. המשל קין
גלל פלל כגון שהודיע
מעלמו דמורה מעלמו
צקנס פטור (מד:): גזילין.
דכתיב ויקח לו (ט)
והשיב את הגולה:
אונס. מחסר כסף
דכתיב צלונס (דברים כג
ט): שפתה. דכתיב
(שמות כג טו) כסף יקול
כמוסה הכתובים והיינו
מחסי הכתובים ממחר
הצחולות של אונס:
ומניא שס רע. דכתיב
(דברים כג טו) ונפשו אמו
מאה כסף: שומא
מדיע מנפך. לא כתיב
ואפ"ה קרינא אבות
דכלל מק חס וזקן כתיב
(ויקרא כג טו): שומא.
כגון שהגיע שך
בטהרות מצור או
בטהרות כסן: מודמע.
שעירב תרומה צחולין של
חצירו וצטר לרין
למזקן חול כי אין
לחיון כ"ה חצירו
מנפך. מנפך צין חצירו
לעורה זרה ואסרו
הנהגה החול וועשה
שאינו ניכר. שאין
ההיק ניכר בגוף
החצור כלל:

הגנב (שמות כג א)
ארבעה ודי. טמא או
מזר: גנב. המשל קין
גלל פלל כגון שהודיע
מעלמו דמורה מעלמו
צקנס פטור (מד:): גזילין.
דכתיב ויקח לו (ט)
והשיב את הגולה:
אונס. מחסר כסף
דכתיב צלונס (דברים כג
ט): שפתה. דכתיב
(שמות כג טו) כסף יקול
כמוסה הכתובים והיינו
מחסי הכתובים ממחר
הצחולות של אונס:
ומניא שס רע. דכתיב
(דברים כג טו) ונפשו אמו
מאה כסף: שומא
מדיע מנפך. לא כתיב
ואפ"ה קרינא אבות
דכלל מק חס וזקן כתיב
(ויקרא כג טו): שומא.
כגון שהגיע שך
בטהרות מצור או
בטהרות כסן: מודמע.
שעירב תרומה צחולין של
חצירו וצטר לרין
למזקן חול כי אין
לחיון כ"ה חצירו
מנפך. מנפך צין חצירו
לעורה זרה ואסרו
הנהגה החול וועשה
שאינו ניכר. שאין
ההיק ניכר בגוף
החצור כלל:

הגנב (שמות כג א)
ארבעה ודי. טמא או
מזר: גנב. המשל קין
גלל פלל כגון שהודיע
מעלמו דמורה מעלמו
צקנס פטור (מד:): גזילין.
דכתיב ויקח לו (ט)
והשיב את הגולה:
אונס. מחסר כסף
דכתיב צלונס (דברים כג
ט): שפתה. דכתיב
(שמות כג טו) כסף יקול
כמוסה הכתובים והיינו
מחסי הכתובים ממחר
הצחולות של אונס:
ומניא שס רע. דכתיב
(דברים כג טו) ונפשו אמו
מאה כסף: שומא
מדיע מנפך. לא כתיב
ואפ"ה קרינא אבות
דכלל מק חס וזקן כתיב
(ויקרא כג טו): שומא.
כגון שהגיע שך
בטהרות מצור או
בטהרות כסן: מודמע.
שעירב תרומה צחולין של
חצירו וצטר לרין
למזקן חול כי אין
לחיון כ"ה חצירו
מנפך. מנפך צין חצירו
לעורה זרה ואסרו
הנהגה החול וועשה
שאינו ניכר. שאין
ההיק ניכר בגוף
החצור כלל:

הגנב (שמות כג א)
ארבעה ודי. טמא או
מזר: גנב. המשל קין
גלל פלל כגון שהודיע
מעלמו דמורה מעלמו
צקנס פטור (מד:): גזילין.
דכתיב ויקח לו (ט)
והשיב את הגולה:
אונס. מחסר כסף
דכתיב צלונס (דברים כג
ט): שפתה. דכתיב
(שמות כג טו) כסף יקול
כמוסה הכתובים והיינו
מחסי הכתובים ממחר
הצחולות של אונס:
ומניא שס רע. דכתיב
(דברים כג טו) ונפשו אמו
מאה כסף: שומא
מדיע מנפך. לא כתיב
ואפ"ה קרינא אבות
דכלל מק חס וזקן כתיב
(ויקרא כג טו): שומא.
כגון שהגיע שך
בטהרות מצור או
בטהרות כסן: מודמע.
שעירב תרומה צחולין של
חצירו וצטר לרין
למזקן חול כי אין
לחיון כ"ה חצירו
מנפך. מנפך צין חצירו
לעורה זרה ואסרו
הנהגה החול וועשה
שאינו ניכר. שאין
ההיק ניכר בגוף
החצור כלל:

הגנב (שמות כג א)
ארבעה ודי. טמא או
מזר: גנב. המשל קין
גלל פלל כגון שהודיע
מעלמו דמורה מעלמו
צקנס פטור (מד:): גזילין.
דכתיב ויקח לו (ט)
והשיב את הגולה:
אונס. מחסר כסף
דכתיב צלונס (דברים כג
ט): שפתה. דכתיב
(שמות כג טו) כסף יקול
כמוסה הכתובים והיינו
מחסי הכתובים ממחר
הצחולות של אונס:
ומניא שס רע. דכתיב
(דברים כג טו) ונפשו אמו
מאה כסף: שומא
מדיע מנפך. לא כתיב
ואפ"ה קרינא אבות
דכלל מק חס וזקן כתיב
(ויקרא כג טו): שומא.
כגון שהגיע שך
בטהרות מצור או
בטהרות כסן: מודמע.
שעירב תרומה צחולין של
חצירו וצטר לרין
למזקן חול כי אין
לחיון כ"ה חצירו
מנפך. מנפך צין חצירו
לעורה זרה ואסרו
הנהגה החול וועשה
שאינו ניכר. שאין
ההיק ניכר בגוף
החצור כלל:

הגנב (שמות כג א)
ארבעה ודי. טמא או
מזר: גנב. המשל קין
גלל פלל כגון שהודיע
מעלמו דמורה מעלמו
צקנס פטור (מד:): גזילין.
דכתיב ויקח לו (ט)
והשיב את הגולה:
אונס. מחסר כסף
דכתיב צלונס (דברים כג
ט): שפתה. דכתיב
(שמות כג טו) כסף יקול
כמוסה הכתובים והיינו
מחסי הכתובים ממחר
הצחולות של אונס:
ומניא שס רע. דכתיב
(דברים כג טו) ונפשו אמו
מאה כסף: שומא
מדיע מנפך. לא כתיב
ואפ"ה קרינא אבות
דכלל מק חס וזקן כתיב
(ויקרא כג טו): שומא.
כגון שהגיע שך
בטהרות מצור או
בטהרות כסן: מודמע.
שעירב תרומה צחולין של
חצירו וצטר לרין
למזקן חול כי אין
לחיון כ"ה חצירו
מנפך. מנפך צין חצירו
לעורה זרה ואסרו
הנהגה החול וועשה
שאינו ניכר. שאין
ההיק ניכר בגוף
החצור כלל:

הגנב (שמות כג א)
ארבעה ודי. טמא או
מזר: גנב. המשל קין
גלל פלל כגון שהודיע
מעלמו דמורה מעלמו
צקנס פטור (מד:): גזילין.
דכתיב ויקח לו (ט)
והשיב את הגולה:
אונס. מחסר כסף
דכתיב צלונס (דברים כג
ט): שפתה. דכתיב
(שמות כג טו) כסף יקול
כמוסה הכתובים והיינו
מחסי הכתובים ממחר
הצחולות של אונס:
ומניא שס רע. דכתיב
(דברים כג טו) ונפשו אמו
מאה כסף: שומא
מדיע מנפך. לא כתיב
ואפ"ה קרינא אבות
דכלל מק חס וזקן כתיב
(ויקרא כג טו): שומא.
כגון שהגיע שך
בטהרות מצור או
בטהרות כסן: מודמע.
שעירב תרומה צחולין של
חצירו וצטר לרין
למזקן חול כי אין
לחיון כ"ה חצירו
מנפך. מנפך צין חצירו
לעורה זרה ואסרו
הנהגה החול וועשה
שאינו ניכר. שאין
ההיק ניכר בגוף
החצור כלל:

כהן: סמי והמניקי. שהם כלים קטנים אצדה הם שהשליכם שם עם האשפה שהולאם מן הצית: אצדה מדעת היא. דהוה ליה לאסוקי אדעתיה שיפנוה: לפנות לה כלים קטנים. מן הצית שלא מדעת: וכתיב הר"ש (סוף פ"ח) ושמי האוקיממות הלכתא וניהו וכן פסק הרמז"ס ז"ל צפ"ט"ו מהלכות גזלה (ה"ו) סב):

רסא (ה) א המוצא דבר שניכר שאינו אבוד מבעליו כגון טלית בצד הגדר ופרה וחמור רועים בדרך אפילו כמה ימים זה אחר זה אין

אם מתחילה עשויה להפנות המטמין בה דבר רסא (ה) המוצא דבר אבידה מדעת היא והרי היא של מוצאה. ואם מתחילה לא היתה עשויה להפנות ונמלכו עליה לפנותה נוטל ומכריז. כמה דברים אמורים בכלים גדולים אבל בכלים קטנים בכל ענין שתהא האשפה שהן נמצאין בה נוטל ומכריז שאפשר שהושלכו שם על ידי כיבוד שכבודו הבית:

צריך לייטפל בהם אבל אם מצאם בלידה וכו' מצא הפרה וחמור רועים בדרך בבוקר השכם או סמוך לפנות ערב שששה ימים זה אחר זה הוי אבידה וכו'. כפרק אלו מציאות (ל): אמר רב יהודה הכי קאמר איזו היא כלל אצדה שהוא חייב בה מלא חמור ופרה רועים בדרך אין זו אצדה ולא מייחייב בה חמור וכליו הפוכים פרה ורלה צ"ן הכרמים הרי זו אצדה ומייחייב בה ולעולם אמר רב יהודה אמר רב עד שלשה ימים היכי דמי אי בלילאית אפילו חדא שעתא נמי אי ציממא אפילו טונא נמי לא לא צריכא דהוה חזי לה נקדמתא ובחשכתא שלשה יומי אמרי אחרמיי אחרמי לה ונפקא טפי ודאי אצדה היא. ופירש רש"י נקדמתא. לפני עלות השחר: חשכתא. שחכה ערבית:

סימן רסא

פרטי רמזי דיניס המבוארים בזה הסימן

[א] המוצא דבר שהוא ניכר שאינו אבוד מבעליו ודבר שניכר שהוא אבוד מבעליו ואיזה דבר הוא אבוד מבעליו:

(ה) א המוצא דבר שניכר שאינו אבוד מבעליו כגון טלית בצד הגדר ופרה וחמור רועים בדרך א אפילו כמה ימים זה אחר זה אין צריך לייטפל בהן. אבל אם מצאן בלילה או חמור וכליו הפוכין וטלית באסרטיא אז ודאי הוי אבידה וצריך להחזירם לבעלים. מצא הפרה והחמור רועים בדרך בבוקר השכם או סמוך לפנות ערב שלשה ימים זה אחר זה הוי אבידה פחות מכאן לא הוי אבידה: ב ודוקא רועה בדרך הוא דלא הוי אבידה אבל אם רצה הן בדרך

ב זמ"ש ודוקא רועה בדרך הוא דלא הוי אבידה אבל אם רצה בדרך אם אף המדבר פניה הוי אבידה וכו'. שם נמשנה

פרישה

והרי היא של מוצאה. שאם לא יטלם זה יטלם אחר כך גוי צעם שיפנוה ועמ"ש נסימן שאמר זה: אבל כלים קטנים כו'. פירוש כגון סכין או שפוד וכיוצא בהן ודוקא בכלים קטנים שיש בהן סימן אבל אם נמצא שם דבר שאין בו סימן או אם אינה עשויה להפנות לא יגע בו ואם עשויה להפנות לכאורה נראה דיטלנו והיא מונח בידו אם לא שהיא דבר חשוב ידע מיד צנפילתו דהוה יאוש מדעת וזה דומה לרעה דבר שנפל משלשה או משנים ואין בו סימן שכתב רבינו נסימן רס"ב ע"ש:

רסא (ה) המוצא דבר (שאינו ניכר) [שניכר שאינו] כו'. כפרק אלו מציאות מימלא דבר יודא: כגון טלית בצד הגדר. כו'

דרישה

רסא (ה) שששה ימים זה אחר זה כו'. זה לשון המשנה (דף ל:): [איזו היא אבידה] מצא חמור או פרה רועין בדרך אין זו אבידה ובגמרא אטו כל הני דאמרינן לאו אבידה הוי אמר רב יודא הכי קאמר אי זו היא כלל אבידה שהוא חייב בה מצא חמור כו' עד ולעולם אמר רב יודא אמר רב עד ג' ימים היכי דמי אי בלילאית אפילו חדא שעתא נמי אי ציממא אפילו טונא נמי לא לא צריכא דהוה חזי ליה בקדמתא ובחשכתא. ג' ימים אמרינן אחרמיי אחרמי ליה ונפק טפי ודאי אבידה היא. תניא נמי הכי טלית וקורדום בצד גדר ופרה רועה בין הכרמים אין זו אבידה ג' ימים זה אחר זה הרי זו אבידה עכ"ל. והא דמוקי לה רב בג' ימים ובחזי ליה בקדמתא ובחשכתא ולא מוקי לה בדחזי לה לעולם ובאמצע היום (וכדמקשי התוספות בריש פירקין כא: דיה וכמה) אהא דמוקי לה במכונשתא דכי דרי עיי"ש וכתבתי בסימן רס"ב ברירשה (ס"ט) משום דלשון מצא חמור משמע כל אימת שמצא אפילו בהשכמה. ואפשר שזהו בכלל אמרו ולעולם ר"ל אפילו מצאו

הגהות והערות

רסא [א] בכמה דפ"י הנוסח רועים בדרך "ביום": [ב] פירוש מרביא הרי"ף (דף יז ע"א) את לשון הברייתא, תניא מצא טלית וכו' רמינה למד הרי"שה כן לעיל דסתם לשון הברייתא כך הוא: [ג] וכן משמע מדברי המחבר בשו"ע ס"א, ועיי"ש ביאור הגר"א ס"ק ג: [ד] בדפוס פייבי די שאקו הגירסא, "ודוקא רועה בדרך אם אל המדבר פניה הוי אבידה ואם פניה לעיר לא הוי אבידה". ונראה שנשמטו תיבות "הוא דלא הוי אבידה אבל אם רצה בדרך" מפני טעות תיבות "בדרך" הדומות:

מלא חמור או פרה רועים צדק אין זו אבידה חמור וכליו הפוכים פרה רזה בין הכרמים הרי זו אבידה וצמחא (לא) הא גופא קשיא אמרת מלא חמור ופרה רועים צדק אין זו אבידה רועים צדק הוא ללא הוי אבידה הא רזה צדק ורועה בין הכרמים הויא אבידה אימא קיפא חמור וכליו הפוכים ופרה רזה בין הכרמים הרי זה אבידה רזה בין הכרמים הוא דהויא אבידה הא רזה צדק ורועה בין הכרמים אין זו אבידה ואסיק רבא רזה ארזה לא קשיא הא דאפה לגבי דנרא הא דאפה לגבי מתא רועה ארועה נמי לא קשיא כאן באבידת גופה כאן באבידת קרקע כי קמי רועה צדק לא הויא אבידה הא רועה בין הכרמים הויא אבידה באבידת קרקע וזי קמי רזה בין הכרמים הויא אבידה הא רועה בין הכרמים לא הויא אבידה באבידת גופה דרזה בין הכרמים לא מסקנא. ורועה בין הכרמים נהי דלא מסקנא מיפוק ליה משום אבידת קרקע צדק ומיפוק ליה משום אבידת גופה דלמא קטלו לה באמרא דמתרו והדר קטלי ודילמא אמרו זה אי אמרו זה ולא אהדרו זה ודאי אבידה מדעת היא. וכתב רבינו ירוחם ז"ל (מ"א נא ע"ד) ונראה לי לפי זה דהוא הדין במקום שפורעים

קנס ידוע כשימלאו הנהמה רועה בשדות אחרות וממשכנין הנהמה בשביל הקנס [ע"כ]. ופירש רש"י באבידת קרקע. ומיזי להוציאה משום הפסד כרמים: וכו"ש רבינו אה הכרם של ישראל חייב להוציאה וכו' וכיון שהוציאה משום אנקשה נגרי ברייתא וחייב להחזירה. כ"כ הרא"ש (סי' כג) ולמד כן מדאמרין התם צמחון (ל): גבי זקן ואלו לפי כבודו שאם הכיטה חייב זה וצפרק הספינה (ג"צ פ"ה). משמע דטעמא משום דאנקשה נגרי צריחא:

אם אל המדבר פניה הוי אבידה ואם פניה לעיר לא הוי אבידה. ואם היא רועה בין הכרמים אם הכרם של ישראל חייב להוציאה משום משום אבידת בעל הכרם שלא תפסידנו וכיון שהוציאה משום אנקשה נגרי ברייתא וחייב להחזירה. ואם הכרם של גוי אם הוא במקום שהורגים בהמה המזוקת בלא התראה חייב להחזירה לבעלים שאין לך אבידה גדולה מזה. ואם אין הורגין אותה בלא התראה אינו חייב ליטפל בה שאם לא התרו לבעליה אין הורגין אותה ואם התרו בו ולא חשש להוציאה אבידה מדעת היא ואין חייב ליטפל בה [ב]: ד וכתב הרמב"ם אף על פי שאין לרואה ליטלה לעצמו מכל מקום אין חייב ליטפל בה וכן כתב הרמ"ה.

ומ"ש בשם הרמב"ם אע"פ שאין לרואה ליטלה לעצמו וכו'. צפ"א מהלכות גזילה (ה"א) כתב כך על המאבד ממונו לדעת אין נוקקין לו כיצד הניח פתחו צרפת שאין לה דלת ולא קשרה והלך לו השליך כיסו לרשות הרבים והלך לו וכל כיוצא בזה הרי זה אבד ממונו לדעתו ואע"פ שאסור לרואה ליטול דבר זה לעצמו אינו זקוק להחזיר שנאמר (דברים כג ג) אשר מאבד פרט למאבד לדעתו עכ"ל. ונראה פשוט דהרמב"ם מלא דרשה זו צדרי רבותינו ז"ל והשתא

ד ומ"ש בשם הרמב"ם אף על פי שאין לו לרואה ליטלה לעצמו מכל מקום אין חייב ליטלה בה. צפ"א מהלכות גזילה (ה"א)

פרישה

דברא דהא כל הענין איירי שם צמחא חוק לעיר צדקה או צדקה וצדק ולא הל"ל אלא הא דפניה כלפי העיר והא דליכא פניה נגד העיר. אלא ודאי משום הכי קאמר כלפי דברא ללמדנו דמיירי דוקא באופן שיש לחוש שגלך אל המדבר ולאו דוקא מדבר אלא במקום שאין עוזרים ושבים מנייט להשיב אותה לבעליה. ואפשר דמתפרש לשון דברא כלשון צריחא דפירושו חוק ור"ל חוק למקום היסוד וק"ל: אנקשה נגרי כו'. פירוש למדה פסיעות נכריות ללכת חונה ונעשית אבידה ומיזי להחזירה: וכתב הרמב"ם ב"י. צפ"א מהל' גזילה כ"כ: מכל מקום אין חייב ב"י

אם א"ל המדבר פניה. לשון הגמרא הא דאפה לגבי דנרא וכן כתב צמחון צדרי הרא"ש ופירוש דברא הוא שדה כהא דאמרין צפרק קמא דתענית (ד): לדין דאית לן פידי צדקא כו' דפירושו צדקה. וצמחון ערוך (ס"ג) כמו גם כן כלפי שדה. ולשון מדבר שכתב רבינו לא ידעמי: ואפשר לומר דרבינו מילתא צמחא קאמר דהא דמתלקין בין מחזרה אפה לגבי דברא או לא משום דליכא למחש שחרון אל המדבר במקום שאין יכולין להחזירה עולמית דאי ללו הכי נהי דאפה לגבי דברא מתקמא מחזור מעצמה אל העיר. וי"ל נמי דדייק רבינו כן משום דגמרא לא הל"ל הא דפניה כלפי

דרישה

צריך להחזיר מהאי טעמא גופיה דכל בין הכרמים אפה לגבי דברא מיקרי שהכרמים מתעין בהמה ולא שייך לחלק בה בין אפה למתא או דברא כי על ידי הכרמים הולכת למרחוק (כדאמרין הך סברא גבי גזולות המדרות בסימן שלפני זה) או שמן השביל תכנס לערבוב הכרמים והוה כאל המדבר פניה ואפילו באדם וכדאמרין בפרק מרובה (ב"ק פ"א). כתבו רבינו (בס"י רע"ד ס"ו) בעשרה תקנות שתקן יהושע שחדא מינייהו הוה שהתועה בכרמים כורת הזמורות ויוצא עד שיגיע לאם הדרך כו' ולא צריכא תו לטעמא דמסקבא ולא נקט רבא טעמא דמסקבא אלא לרווחא דמילתא דרצה לתרץ רועה ארועה לא קשיא אפילו בלא תירוצא דרצה ארצה לא קשיא והכי קאמר אפילו אם לא נאמר הך סברא דהיכא דאפה לגבי דברא הוא אבידה אפילו הכי לא קשיא רועה ארועה וכדרך התרצנים שמתרצין כל קושיא בדרך ואופן אחר והשתא לא הוצרך רבינו לכתוב דין רצה בין הכרמים דכיון דכבר כתב דרצה בדרך ואפה לגבי דברא הוי אבידה ממילא נשמע דרצה בין הכרמים בכל אופן הוי אבידה ומהאי טעמא גופא. ובוזה מיושב שהרא"ש והרמב"ם לא הזכירו אחד מהן טעמא דמסקבא שוב מצאתי בחושן משפט של קלף דאיתא התם אבל אם רצה אפילו בדרך

דהתם (דף הנ"ל) דשני הכי דיוקי דמתניתין דקשיין אהדדי רועה ארועה ורצה ארצה עיי"ש. ותפסו כל הפוסקים דברי רבא לעיקר. אלא שיש לתמוה תמיהא גדולה אמאי השמיט רבינו דין רצה בין הכרמים דלרבא דהתם אפילו ליכא אבידת קרקע ואפילו באתרא דאין הורגין בלא התראה ואפילו אפה לגבי דמתא אם רצה בין הכרמים חייב להחזירה משום דעל ידי ריצתה בין הכרמים היא מסתקבא (פירש בערוך (ערך סקב) חבורה) ומקלקלה עצמה. ורא"ש (ס"י כב-כג) ור"ף (טו: ז). ורמב"ם (פ"טו ה"ב) וכל הפוסקים כולם כתבו דרצה בין הכרמים הוה אבידה והוא בהדיא לשון המשנה והברייתא שם. וכן יש לתמוה על מ"ש רבינו בסמוך בשם הראב"ד דמה שאמרו לעיל מיירי בשביל של כרמים דאם כן למה אמרו דבאפה לגבי העיר אין צריך להחזיר אפילו רצה והא בשביל של כרמים חייב להודיר בכל אופן כיון דמסקבא. מיהו הא איכא ליישב דשאני בין שביל לכרם עצמו דשביל של כרמים כסתם דרך ולא שייך מסקבא אי נמי דלאו דוקא קאמר שבביל של כרמים אלא לדמיון בעלמא ולאפוקי מקום שרבים בוקעים שם אבל על רבינו ודאי קשה: ונראה ליישב דרבינו ס"ל דלבתר דשמעין מרבא דהיכא דאפה לגבי דברא חייב להחזיר ממילא נשמע דרצה בין הכרמים לעולם

חדושי הגהות

רסא [א] בדרישה רצה לתמוה על רבינו הטור שהשמיט דין רזה בין הכרמים והאריך שם ואח"כ נכח וטוב מלאמי נחושן משפט של קלף דאיתא התם אלא אם רזה אפילו צדק כו' וגירסא זו נראה עיקר והוא מלשון הגמרא דמקשה לנביי לימני רזה צדק וכל שכן רזה בין הכרמים ומשום הכי גם למסקנא נקט האי לינשא ור"ל לא מינעיא רזה בין הכרמים פשיטא דמיזי

טור <מכון שירת דבורה> - (כ"א חו"מ רנט - של / יעקב בן אשר) בעל הטורים (עמוד 53 / 726077)

כתב כן: ומ"ש רבינו ואין נראה כן דאבידה מדעת הוי מדליטריך אשר תאזד דאין נוקקין למאזד לדעתו מכלל דאסור הפקר. לאו מילתא היא שצביל שאינו חושש לפקס על נכסיו לא ליעלנה דאי הוי שרי ליעלנה לא אילטריך קרא דאין נוקקין ליעפל זה להשיצה לנעליה דהשחא שרי ליעלה לעלמו כל שכן שאין חייב נאמר שהפקירה:

ג מצא הבהמה ברפת אפילו אם הוא פתוח אם אינה להשיצה ולפי זה אין מקום להשגת רבינו. גם מ"ש רבינו לאזדה מדעת הפקר היא קשה הלא נסימן

ואין נראה כן דאבידה מדעת הוי הפקר:

ג מצא הבהמה ברפת אפילו אם הוא פתוח אם אינה [נ] מתעה [ז] הבהמה להרגילה לברוח כגון שאין לו פתחים בכל ארבע רוחותיו אינו חייב להחזירה. אבל אם הוא פתוח בכל ארבע רוחותיו חייב להחזירה. כמה דברים אמורים ברפת שהוא בתוך התחום אבל אם הוא חוץ לתחום בכל ענין חייב. ואם מצאה ברשות הרבים אפילו בתוך התחום חייב וכתב אדוני

אבי הרא"ש ז"ל וכגון שניכר שהיא הולכת תועה דהא אמרינן לעיל דוקא רצה בדרך ואפה לגבי דברא חייב להחזירה הא לאו הכי לא. והראב"ד כתב היכא שמוצאה בסרטיא שבוקעין בה הרבה אנשים חייב לפי שמאימתן היא בורחת או שמא יקחזה אנשים שאינן מהוגנין ולעיל איירי בשביל של כרמים שאין רבים בוקעין בו:

נרשום הרבים חייב זה אמר רבי יצחק והוא שעומדת חוץ לתחום מכלל דנרפת אפילו עומדת חוץ לתחום נמי אינו חייב זה. והרא"ש (פי' כו) לא כתב אלא לישנא קמא וכך הס דברי רבינו אצל הרב המגיד נפטי"ו מהלכות גזילה (ה"ה) [ז] והרי"ף והרמב"ם לא הזכירו לא זה ולא אחרו ולא ידעמי למה: ומ"ש בשם הרא"ש וכגון שניכר שהיא הולכת תועה וכו' וכן מה שכתב בשם הראב"ד. הכל נפקקי הרא"ש שם:

פרישה

ואין נראה כן. אל מטעה לומר שפלוגמת רבינו והרמב"ם לענין חיוב הטיפול וכדמשמע מלשון מל מלוקוס שהביא רבינו אלא הכי פירושו הרמב"ם כתב דהא דאמרין אבידה מדעת היא היינו לענין שאינו חייב ליעפל זה אצל מכל מקום אינו רשאי ליעלה. ואינו נראה דודאי אבידה מדעת היא והפקר גמור ושלם הוא: אם אינו מתעה כן. כל"ל וכן הוא בגמרא וקאי ארפת שמכא שהיא פתוח לכל הלאדין הוא מתעה את הנהמה וגורם

דרישה

כו' וגירסא זו נראה עיקר והוא מלשון הגמרא דמקשה לאביי ליתני רצה בדרך וכל שכן רצה בין הכרמים ומשום הכי גם למסקנא נקט האי לישנא ור"ל לא מיבעי רצה בין הכרמים פשיטא דחייב להחזיר ככל אופן אלא אפילו אם רצה בדרך נמי חייב להחזיר אם אפה לגבי דברא. ולדברינו צ"ל שמ"ש הראב"ד שביל של כרמים ר"ל שביל שהוא רחב כעין דרך ואין [גפנות] [גפנים] ואילנות סמוכין לשפת השביל באופן שאינו מתעה את הבהמה ולא נקט שביל של כרמים אלא לדמיון דבעינן מקום שאין רבים בוקעים שם וכמ"ש לעיל ודר"ק: ואין נראה כן דאבידה מדעת כן. פירוש דבגמרא אמרו אי אתרו בה ולא אהדרו בה ודאי אבידה מדעת היא שמע מינה דחשיב ליה תלמודא לדבר שאברו הבעלים בידים והשליכו לחוץ שהוא ודאי הפקר לכל ובית יוסף כתב ז"ל לאו מילתא היא שבשביל שאינו חושש לפקח על נכסיו לא נאמר שהפקירה עכ"ל. ולי נראה שאם כדבריו הכי הוה ליה לתלמודא למימר אי אתרו בה ולא אהדרו בה איהו לא מפקח לה אגן נפקח ומדלא אמר הכי אלא קרא לה אבידה מדעת שמע מינה דהוה הפקר גמור וכדעת רבינו. ודכותה נמי אמרינן החם גבי אשפה (בדף כ"ה:): אשפה העשויה לפנות אבידה מדעת היא כלומר והוה של מוצאה. מיהו אפשר שהרמב"ם מפרש גם

חדושי הגהות

[נ] אם אינו מתעה כל"ל אינו כו"ו וקאי ארפת שעל ידי ריבוי הפחיתים מתעה את הנהמה (פרישה):

הגהות והערות

[ה] עיין ש"ך סי"ג ג שכתב שמכא קושיא זו וקושיא דאשפה העשויה לפנות כיון הטור באומרו "ואין נראה כן דאבידה מדעת הוי הפקר". ועיין בי"ח לקמן סימן רע"ג סי"ק ד ליישב דעת הרמב"ם וט"ז ריש סימן זה: [ז] כנהוג הגב"י אות ב הגיה דצ"ל אבל הרב המגיד וכו' כתב כפירוש בתרא [דכן הוא מפורש בדבריו שם] והרי"ף והרמב"ם לא הזכירו וכו'. וכן נראה מדברי הלחם טור <מכין שירת דבורה> - כא [חוי"מ רט - של] / יעקב בן אשר [בעל הטורים] (עמוד 54) (726077)

בבא קמא דף כו

קנב

שפתי כהן

חשן משפט רסא הלכות אבידה ומציאה

סאירת עינים

סעיף ב' ז' משום אבידת קרקע. שמקלקל הכרם, ונפקא לן [ב"מ ל"א ע"א] מדכתיב [דברים כ"ב ג'] כל אבידת ארץ, לרבות אבידת קרקע, וכמ"ש המחנך בסוף סימן רנ"ט: הו"ש גוי אין צריך להחזיר. נגמ' [שם] אימא נהדיא דאס הימא רחא זין הכרמים, שאז יש לחשוש שמקלקלות רגליה דרך ריחמה בקוים ובשרשי אילנות דמגויים נכרם, דכזה גס נשל גוי חייב להחזיר משום אבידת נהמת ישראל, גס ברמז"ס כהנו בקיטור שס בפט"ו דין ז' ע"ש, והטור והמחנך השמיטוהו, ועיין דרישה [סעיף א'] כהנתי קלמ טעם על השמטתן אוחו: סעיף ג' ז' אם

סעיף ב' ז' בין הכרמים חייב ב' ראה פרה רצה בדרך אם פניה כלפי מח"כ ב' עיין לקמן סימן רס"ג *סוף סעיף העיר אין זו אבידה כלפי השדה הרי זו אבידה (7) מצאה רועה (2) בין הכרמים חייב להחזיר "משום אבידת קרקע 'לפיכך אם היו הכרמים (1) של גוי אינה אבידה ואינו חייב להחזיר ואם חשש שמא יהרגנה הגוי כשימצאנה מפני שהפסידה הכרם הרי זו אבידה ונוטל ומכריו. (1) והוא הדין במקום שפורעין קנס מזהמו שרועין נשדות אחרים).

ג (1) מצא פרה ברשות הרבים (2) אם עומדת ברשות הרבים (3) חייב להחזיר (4) היתה רועה בעשבים או שהיתה ברפת שאינה משתמרת ואינה מאבדת *לא יגע בה שאין זו אבידה. הגה (5) איש אומרים שאם הרפת חוץ לתחום חייב להחזירה מיהו נראה לי דהכל לפי הענין ואף הסבירא הראשונה מודה אם הוא צענין שאינה משומרת.

ד (6) המאבד ממונו לדעת אין נזקקין לו כיצד הניח פרתו ברפת שאין לה דלת ולא קשרה והלך לו (7) איש אומרים דרפת לא מקרי אבידה מדעת ומייב להחזירה) השליך כיסו ברשות הרבים והלך לו הרי זה איבד ממונו לדעתו "ואף על פי שאסור לרואה דבר זה ליטול לעצמו אינו זקוק להחזיר שנאמר" אשר תאבד

ציונים ומקורות ג) שם ברמז"ס. ד) שם ברמז"ס דין ז'. ה) רענו ירחם נמי כ' ח"א. ד"מ א'. ו) שם ברמז"ס פט"ו מגולה ואבידה דין ה' (ברפוס קושטא ועוד, וראה ילקוט שינויי נוסחאות ברמז"ס מהדורת פרנקל. ז) טור סוף א'. ובציונן שס"ז נוסף: גס הרמ"ה. נוליתא בטור והשמיטוהו הסמ"ע וכה"ג בציוניהם. במהדורת באה"ג נוסף: וכיג הלא"ש. ח) שם ברמז"ס פ"א מגולה ואבידה דין י"א. ט) טור ש. י) דברים כ"ב ג'. ז) ממנהדורות הרמ"א שליח ואל"ך: להחזירה.

הללו משו"ה קראן הגמרא אבידה מדעת, משום דהו"ל כאלו הפקירן וכל הקודם לטען וזה כהן, וזה שמטיק מור"ם ז"ל וכמו ו"א כו' *:

משו"ה סמ"א

ערוך להם

סעיף ב'. כלפי השדה הרי זו אבידה כו'. כן צ"ל. שם בסופו. והיה במקום שפורעין קנס בהסית שרועים כשדות אחרים. (ב"י סעיף א' בשם רבינו ירוחם נתיב כ' ז"א).

באר הגולה

סעיף ג' ד. עומדת ברשות הרבים. גירסתו ברמז"ס [פט"ו מגולה ואבידה ה"ה] עומדת חוץ לתחום, וכשיטתו לפסוק כלשנא נהרא בכל מקום, וכמ"ש במגילת משנה [שם], דגירסת עומדת נרשום הרגיס אין לה שחר, וגם למה השמיט הא דר' יצחק [ב"מ ל"ב ע"א]: ה. רועה בעשבים. צנרייתא [שם] [ל"א א'] וכגירסת הר"ף [שם י"ז ע"א מדפי הר"ף*] [ולא"ש [שם פ"ב סי' כ"ג] ושאר פוסקים, ונגמ' הוא טעות סופר, דלגירסת שלנו הא לא"ש קלמ וטירא נגמ' בהל: ו. ויש אומרים כו'. להומרא נדלורייתא. הרא"ש [שם למעלה סי' א' וסי' ח']: סעיף ד' ז'. המאבד כו'. צ"מ כ"ה ז' ל"א א', צ"ב פ"ו ז': ה. ויש אומרים דרפת כו'. כמ"ש שם ב"מ ל"ב ע"א] אינה מחנה מדקמי כו'. והרמז"ס [המובא בבאה"ג אות ל'] מפרש לה שנפתחה הדלת מאליו וכו': ט. ואף על פי כו'. שמפרש שהמורה פטרמה רק מדין לא מולל להחגלם [דברים כ"ב ג'], אבל חייב משום גול כיון שלא הפקירה, וראיתו ממ"ש צ"ב שם [פ"ז ע"ב] בשלמא כו', ואע"ג דאיכר ושמן נמי אבידה מדעת אלא כיון שנא לידו חייב לשלם, וע"ש (צ"ש*) [ברש"ב ד"ה אבדה מדעת] [ומס' ד"ה אלא]: (ליקוט) ואף על פי שאסור כו'. כמ"ש נגדרים מ"ה א' וכמ"ש לקמן סימן רע"ג סוף ז' דאינו הפקר עד שיפקיר בפני אחד ומדברי סופרים עד שיהיה בפני ג', והרג כהן שם ו"א דלפילו כו', לך כהן כאלו ו"א כו', ועיין מה שכתבתי בסימן רע"ג [סק"ח] (ע"כ):

ביאור הגר"א

סעיף ג' ד. עומדת ברשות הרבים. גירסתו ברמז"ס [פט"ו מגולה ואבידה ה"ה] עומדת חוץ לתחום, וכשיטתו לפסוק כלשנא נהרא בכל מקום, וכמ"ש במגילת משנה [שם], דגירסת עומדת נרשום הרגיס אין לה שחר, וגם למה השמיט הא דר' יצחק [ב"מ ל"ב ע"א]: ה. רועה בעשבים. צנרייתא [שם] [ל"א א'] וכגירסת הר"ף [שם י"ז ע"א מדפי הר"ף*] [ולא"ש [שם פ"ב סי' כ"ג] ושאר פוסקים, ונגמ' הוא טעות סופר, דלגירסת שלנו הא לא"ש קלמ וטירא נגמ' בהל: ו. ויש אומרים כו'. להומרא נדלורייתא. הרא"ש [שם למעלה סי' א' וסי' ח']: סעיף ד' ז'. המאבד כו'. צ"מ כ"ה ז' ל"א א', צ"ב פ"ו ז': ה. ויש אומרים דרפת כו'. כמ"ש שם ב"מ ל"ב ע"א] אינה מחנה מדקמי כו'. והרמז"ס [המובא בבאה"ג אות ל'] מפרש לה שנפתחה הדלת מאליו וכו': ט. ואף על פי כו'. שמפרש שהמורה פטרמה רק מדין לא מולל להחגלם [דברים כ"ב ג'], אבל חייב משום גול כיון שלא הפקירה, וראיתו ממ"ש צ"ב שם [פ"ז ע"ב] בשלמא כו', ואע"ג דאיכר ושמן נמי אבידה מדעת אלא כיון שנא לידו חייב לשלם, וע"ש (צ"ש*) [ברש"ב ד"ה אבדה מדעת] [ומס' ד"ה אלא]: (ליקוט) ואף על פי שאסור כו'. כמ"ש נגדרים מ"ה א' וכמ"ש לקמן סימן רע"ג סוף ז' דאינו הפקר עד שיפקיר בפני אחד ומדברי סופרים עד שיהיה בפני ג', והרג כהן שם ו"א דלפילו כו', לך כהן כאלו ו"א כו', ועיין מה שכתבתי בסימן רע"ג [סק"ח] (ע"כ):

דלא כגירסת הר"ף לפנינו. הרמ"ה וראה בהגהות שם הר"ב א' אות א'

במגילת משנה כתוב ברייתא, ובא"ח הגיה בדבריו משנה. כיון שגירסתו דין בגמ' ליתא לדין זה בברייתא. ועיין ברייתא ס"ה

באר היטב

סעיף ג' ג. עומדת ברשות הרבים. דכיון שהיא עומדת נרשום הרגיס נראה שהיא מומעה ונדולא חנרה משם. סמ"ע [סק"ח]: משם וממנה במקום מרעה קני, ליתא בו משום היספה נחמידי בה, אבל אילו היה משום * [בבית גופה היה חייב לשטות השבט מנלייה לחזרו של בעל אבידה החשומת. והיינו זכאכא ביו] בשנת אבידת גופה לאבידת קרקע:

חידושי רעק"א

סימן רסא ש"ך ס"ק ב'. עיין לקמן סימן רס"ג. ל"ב, משמע דכונה הש"ך, כי היכי דהמס היכא דהמיל להחזיר לרין להחזיר עד שיגיע לרשות בעלים, הי"ג הכל. אולם כלפיפס וקנים ושיטה חקובת בית לא ע"א ד"ה הא בבית גופה הונא נשם היעטי"א לחלק, דכיון דאינו חייב בה להשיב רק משום אבידת קרקע, כל שמוציאה משום * [בבית גופה היה חייב לשטות השבט מנלייה לחזרו של בעל אבידה החשומת. והיינו זכאכא ביו] בשנת אבידת גופה לאבידת קרקע:

*יש כאן חסרון הניכר (מחמת טעות הדפוס) והושלם ע"פ לשון הריסכ"א שם

בבא קמא דף כו

מאירת עינים

חשן משפט רסא הלכות אבידה ומציאה

שפתי כהן קנג

סימן רסב סעיף א' אן בשעת אבידה ובשעת מציאה כו'. סעיף ד' ג' ויש אומרים דאבדה מדעת היא כו'. והכ"י כתב לפיין לה [ב"מ כ"ז ע"א] מדלתי - [דברים כ"ב ג'] וכן מעשה לכל על זה ללא מילתא היא, שצטיל שאינו חושש לפקח על נכסיו לא אצידה אחיך אשר תאבד ממנו ומלמטה, דנעתיך שיהא עליה שם אבידה בשעת אצידתה ושם מילתא עליה בשעת מילתאה, ואין נמשך אות ח"ל. ולפענ"ד לא ירדו לסוף דעת הטור, דאין כונת הטור להשיג צבירה למקמחא כיון שאינו מפקח על נכסיו מפיקוס, אלא כונתו להשיג דאצידה מדעת דלמריין בש"ס ככל דוכתא פירושו דהו הפקר, וכמו שמוכח גבי אשפה (שאינה) [ת"ע] אשפה לפטו דקאמר בש"ס [ב"מ כ"ה ע"ב] אצידה מדעת היא, והיינו על כרחך דהפקר הוא והוא שלו וכמו שכתבנו לעיל סימן (רס"א) [*ר"ס] סעיף י"א [סק"ג]. מתי"ק

פרט למאבד לדעתו. (ש"ס) ויש אומרים לאצידה

מדעת הוא הפקר וכל הקודם וכו' (כ"ה).

סימן רסב

על איזה דבר חייב להכריז ואיזה דבר שהוא של

מוצאו

ובו ב"א פיעימים

א' כל אבידה שאינה שוה פרוטה *בשעת אבידה *ובשעת מציאה אינו חייב להכריז עליה אפילו היתה שוה פרוטה בשעת אבידה והזולה או שלא היתה שוה פרוטה בשעת אבידה והוקרה אינו חייב אבל אם היתה שוה פרוטה בשעת אבידה ובשעת מציאה אפילו הזולה באמצע חייב *וכן אפילו *הזולה אחר מציאה חייב להכריז.

ציונים ומקורות (א) טור שם.

סימן רסב (ב) טור סעיף ג' בשם הרמב"ם פ"י מגוילה ואבידה ה"א.

(ג) ממהדורות באה"ג ואילך בשמטה תיבה זו.

ש"ך כתי"י
ע"ן נספח
אגודת לוב
דף ק' ע"ד
דף ק' ע"ד
(קס"ח)

ע"פ כתי"י

מכתי"י ומ"ק
הגיה ת"א,
ראה ש"ס
סעיף ו'
ובגמ' ב"ק
מ"ח ע"א.
ובבאה"ט
הגיה כש"ס

הפקר, (אלא) *אלמא לאצידה מדעת ככל דוכתא פירושו שהוא הפקר. ולהרמב"ם ז"ל לומר לאצידה מדעת דהכא אין פירושו כמו אצידה מדעת דהתם, והוא דוחק גדול. ומה שהכריע הכ"מ מלקמן סימן רע"ג סעיף ג' ומהו ההפקר שיאמר אדם נכסים אלו הפקר כו', לאו מילתא היא, דודאי ה"ה צדכר שניכר מהשגתו שמתפיקין הוא הפקר, כדלמריין לקמן סימן רס"ד סעיף ה' גבי דבש *ושריפה, וכן בש"ס *ש"ג [סעיף ג'] גבי סתם גללים אפקורי מפקר להו, וכה"ג צמח דוכתי, הלכך העיקר נהטור, וכן משמע מדברי הגהת אשר"י [ב"מ פ"ב ס"ו ט"ז] שהצטיל לעיל ריש סימן ר"ס ע"ש. שזו מלמחי להדיא בתוס' פ"ק דשבת דף י"ח ע"ב [ד"ה דמפקר] וכללו מילתא דף ל' ע"ב [ד"ה אפקרה] שכתבו, והא דלמך גבי גיגית נר וקדירה אפקורי מפקר להו אע"ג דליכא ג', התם אף סהדי דמפקר להו בלבו, ע"כ*:

טורי זהב

אלא על כרחך דאין הפקר גמור, אלא היא גברא לא חש לאיבוד מעותיו ואם ישבר ישבר, ה"ג גבי מציאה. כן הוא נראה לענ"ד. אלא שאין בידי להכריע:

סימן רסב סעיף א'. אפילו הזולה אחר המציאה כו'. כתב המגיד משנה [פ"ג מגוילה ואבידה ה"א] ע"ז, שזהו דעת הרמב"ם כיון ששוה בשעת המציאה פרוטה חייב בכך, וכן משמע מפרק אלו מציאות [כ"ז ע"א], עכ"ל. וכתב ב"י [סעיף ב'] ע"ז (ד"ל) [*וצ"ע], מתי"ק ובכסף משנה כתב ג"כ שדברי המגיד משנה כמתמיהין שכתב שדעת הרמב"ם (הוא כן) [*היפך] ממאי דאסקינן, עכ"ל. ותמהתי על אלו מאורות הגדולים איך נעלם מהם תלמוד ערוך בפרק הזהב [ב"מ] דף ג"ה [ע"א] אבידה שוה פרוטה חייב להכריז אע"ג דול, פירש רש"י [ד"ה אע"ג] דול בין שעת מציאה להכרזה, למח לו להמגיד משנה לבקש משמעות בזה ובאמת אין שם רמז בפרק אלו מציאות:

ביאור הגר"א

סימן רסב סעיף א' א. וכן אפילו רמב"ם [פ"ג מגוילה ואבידה ה"א] וגמ' שם [ב"מ] נ"ה א':

איכא צינייהו, וידוע דהלכה כמ"ק.

באר הגולה

סימן רסב סעיף א' א. לשון הטור [סעיף א'], נרימחא פ"ב דמלמחא דף כ"ז ע"א, וכמסקנת הגמ' פרוטה שהזולה ומורה והוקרה איכא צינייהו, וידוע דהלכה כמ"ק.

אפרי ברוך

סימן רסא סעיף ד' בהג"ה. ויש אומרים דאבידה מדעת היא הפקר. ז"ל, ועיין ש"מ חות יאיר סי' ו' ובהשגחות ודפניו מודפס בסוף סי' ד': ש"ך סי' ג'. אלא דאבידה מדעת ככל דוכתי. ז"ל, נע"ג נגמ' צ"ב דף פ"ו ע"ב שזר זלוחית אבידה מדעת ובתוס' ד"ה אלא (שכר) כו'. ועיין כ"מ דף כ"ה ע"ב תוס' ד"ה וואס נעל כו': ש"ך סי' הג"ל. בכמה דוכתי היילכך עיקר כהטור. ז"ל, הכ"מ צעלמו נפתור על זה נסמין רע"ג [סעיף ד'] ולפ"ד שם מורה הרמב"ם דהיא שמהשגתו ניכרת מתוך מעשיו שהפקירו כמו במכשחא דבי דרי היא הפקר, רק גבי כהמה אף מהשגתו ניכרת כ"כ, יע"ש. ועיין בפרק אלו מילתא דף כ"ג ע"ב אי נפתוח אבידה מדעת היא, יע"ש פירוש רש"י [ד"ה ופרטו מכלל] ואיכא למימר דלשעת הרמב"ם לא שייך באבידה מדעת דין יאוש ולכן לא ממלך הרמב"ם צורך מיטו נכשוח הרבים בין עיר שרובה נכרים וכן בהניח פרתו אף שהולכת בין הכהנים ושדות גוים, ומקשה הגמ' שפיר, ועיין נחידושי ריטב"א ז"מ דף כ"ה ע"ב ד"ה אשפה העשויה לפנות, ועיין מסכת ב"ק דף כ' ע"ב סתם פירות צריכה כו' ועיין בפירוש רש"י [ד"ה מפרק] ומוס' ד"ה אפסורין] שם, ועיין נחידושי ריטב"א לקדושתין דף (ק"ה ד"ה ת"ס). ויש ע"ב ד"ה תרתי הקדושי י"ל במה תם על הפסוק:

שלחו ערוך השלם <מהדורת פריעדמאן> - כו חו"מ ח) רמא - רצ) / קארן, יוסף בן אפרים {עמוד 179} (726077)

שאלות ותשובות דרוש ז בית הלוי

לחייב יתן בעד נפשו ואפי' צניעה, ולענין ממון נשאר בו המלוא על אותו הדין שנאמר בפרשה ראשונה דגם צניעה חייב ומש"ה לא כתיב בכל מאדכס לאשמעינן דרק בנפשות הטוק שארי מלוא מע"ז אבל לענין ממון שוים הם ואם הי' כתיב בכל מאדכס הרי היינו אומרים דגם לענין ממון חלוקים הם מע"ז וצטיין פרהסי' דוקא, אמנם זהו רק לפי הפירוש דבכל מאדך היינו בכל ממוך אבל הרי בצרכות איתא דבר אחר בכל מאדך בכל מדה ומדה שמודד לך הוי מודה לו במאד מאד מכאן שחייב אדם לברך על הרעה כשם שמברך על הטובה ולפי פירוש זה הרי עדיין יש לעיין למה לא נאמר בכל מאדכס בפרשה והי' אם שמוע :

והנראה דכמס' מגילה דף ל"א איתא דאין מפסיקין בקללות פירות אלא אחד קורא כולם, וקאמר בגמרא מנה"מ אר"ח ב"ר גמדה אר"א דאמר קרא מוכר ה' בני אל תמאס ואל תקון בתוכחתו, ר"ל אמר לפי שאין אומרים ברכה על הפורעניות כו' אמר אב"י לא שנו אלא קללות שבחורות כהנים אבל שבחנותה תורה פוסק מ"ט הללו בלשון רבים אמורות ומשה מפי עולמו אמרן, הרי דקאמר אב"י שני טעמים במה דהני דשל משנה תורה קילא משל תו"כ דבלשון יחיד אמורות ומשה מפי עולמו אמרן, וע"ש במוהי אבן שכתב דאמר הני שני חיולוקים נגד השני טעמים דאמרין מקודם בזה דאין מפסיקין דנגד טעמו דר"א דקאמר דאין להפסיק משום דכתיב מוכר ה' בני אל תמאס קאמר אב"י דכל משנה תורה הרי משה מפי עולמו אמרם ואינם בכלל הפסוק דמוסר ה' בני אל תמאס ונגד טעמו של ר"ל דאמר משום דאין אומרים ברכה על הפורעניות קאמר אב"י דמשנה תורה קילא דבלשון יחיד אמורות ולא חמירא כל כך, והבירא להסביר הענין דבלשון יחיד אמורות מ"ד דקאמר שאין אומרים ברכה על הפורעניות כהני הסו"ס העטם בשם המדרש דכיון דהקב"ה כביכול בלער כשישראל הם חלילה בלער אינו צדין שיהיו בניו בלער ואני מחברך, ולכאורה קשה על זה דהרי משנה מפורשת הוא בצרכות דחייב אדם לברך על הרעה כשם שמברך על הטובה, ועי' צ"ח מגילה שם שהקשה כן, רק זה יש לישב לכאורה דר"ל אל בזה לשיטתו דכמס' טעמית דף ע"ז איתא דבשעה שהיו גורזין טעמית היו נוהגין אפר על גבי חיבה ואמרין שם ולמה נוהגין אפר ע"ג חיבה אר"י בן פזי עמו אנכי בלרה ר"ל אמר בכל לרסם לו לר' וסנה ר"מ בין ר"י בן פזי לר"ל נראה פשוט דלר"י בן פזי הוא מוכרח מהפסוק דגם בלער דיחיד חלילה ג"כ כביכול גם הוא בלער ור"ל לא ס"ל הך דרשה ומפרש הפסוק עמו אנכי בלרה היינו להושיע לו וכמו דמכיים הפסוק אהללו ואלכדו אורך ימים אשביעו ואלכדו בישועתי ומש"ה אמר ר"ל קרא אחרניא דבכל לרסם לו לר' ומתך קרא הרי ליכא הוכחה רק על לר' דרבים חלילה ולא בלער דיחיד חלילה ובמילתא פרשה בא איתא וכן איתא מוזא כל זמן שישראל בלער כביכול שכינה טמאה בו ונאמר בכל לרסם לו לר' אין לי אלא לר' רבים אר"ה יחיד מין ת"ל שמו אנכי בלרה אחרניא וכו'. הרי להדיא דמקרא דבכל לרסם ליכא למידק רק על רבים ולא על יחיד, וא"כ הרי י"ל דר"ל אל בזה לשיטתו דס"ל במס' מגילה דאין אומרים ברכה על הפורעניות דהיינו דכיוצא בלער לא שייך לברך וקשה לדודי' המשנה על הייב אדם לברך על הרעה כשם שמברך על הטובה ומש"ה אמר דמטעמית לקרא דבכל לרסם לו לר' וס"ל דביחיד אינו בלער ויחיא המשנה דחייב לברך דאיידי ביחיד, ור"י בן פזי דס"ל דרשה דעמו אנכי בלרה ולדודי' הא גם ביחיד כן לא יסבור כר"ל במגילה רק יסבור דלע"ג דכביכול בלער מ"מ שייך לברך ומפרש העטם דהני דאין מפסיקין בקללות משום מוכר ה' בני אל תמאס וכר"ח בן גמדה אר"א, וזהו דקאמר אב"י דבכל משנה תורה פוסק ולא שייך טעמא דר"ל דבלשון יחיד אמורה ובכל יחיד הרי ודאי דמברך ממ"נ וגם ר"ל הרי בע"כ מודה בו יחי' מאיזה טעם שיהי' וכלתן

והנה הפסוק אומר בירמי' ע"ו שלח מעל פני ואלאו ויהי כי יאמר

לד המנך ע"ס כמה ימי עבדך מתי תעשה ברודפי משפט קרא עלמנו עבד והתפלל שיטפוט הרודףם אחו, ונתן טעם על אשר מגיע להם משפט ועונש כזה יען כי כרו לי זדים שיחות אשר לא כחורתך דשיעבודם שמשעבדים בנו אינו מעיין ודוגמא לחורתך ולא שייך סברה לדיחא לי' דלא נסתרי' עבדו כל מלוותיך אמונה שקר רדפוי הוסיף לבאר דהמנות הם כולם באמונה והרדיפה שלהם הוא לשקר הסיף הסורה וע"כ מבקש אנכי עזרני שנה ירחיקו אותי מחורתך :

דרוש ח

איכה קפיעיל ה' על הר ליון ששמש שועלים הלכו בו אחת ה' לעולם השב כסאך לדור ודור למה לנחם ששכחנו העצבנו לחורך ימים, לחבין המשך הכתובים וביאורם, דהנה בפרשה בחקתי כתיב והשימותי אני את הארץ ושמומו עליה אויביכם היושבים בה וכתב שם רש"י והוא מדברי התורה כהנים והשימותי אני את הארץ זו מדה טובה לישראל שלא ימלאו האויבים נחת רוח בצלם, ולכאורה מאי נ"מ היא לישראל אם המה יקבלו נחת רוח זה או לא, ומה טובה יש בזה לישראל, וביאור הענין הוא דהו נחמה גדולה לישראל דארץ ישראל נתקדשה מכל הארצות עד שאינה יכולה לסבול עליה עובדי עבירה מאלד קדושתה וכמו שאמר הכתוב ולא חקית הארץ אתכם כאשר קאה כו', וגם עתה שישראל גלו מומנה אינה סובלת עובדי עבירה וגם המה אינם מקבלים ממנה קורת רוח דגם עתה היא בחורבנה ואינה מיושבת כישוב כל הארצות, וזהו מופת גלוי שעדיין הארץ בקדושתה הראשונה עומדת שנתקדשה עבור ישראל וגם עתה שגלו ישראל ממנה לא סילק ה' קדושתו ממנה ומחזיק אותה בקדושתה עבור ישראל שישובו אלי' ותחזור הארץ לכבודה הראשון, וזהו ביאור הכתוב על הר ליון ששמש שועלים הלכו בו, דהוא שמש ואינו מיושב מהאויבים כמו שארי ארצות ונתן טעם לזה אחת ה' לעולם השב כסאך לדור ודור משום ישיבתך כביכול בה ועדיין כסאך שם דהוא בקדושתך ועמידה לחזור אלינו ח"כ למה לנחם ששכחנו העצבנו לחורך ימים דאם הי' מקום לומר דמאכס לעולם לא הי' שום קשוי' על ארצת הגלות, אבל כיון דלא מאסתמו לעולם ותגאלו איתנו או שאלים למה אחת מאריך כל כך הרבה זמן הגלות. וזהו נעמוד על ביאור הגמרא סוף מס' מכות שראו שועל יולא מביט קס"ק החמיל ר"ע מלחך והביא להם הפסוק ואעידה לי עדים נאמיים את אורי' הכהן ואת זכרי' בן צרכי' חלה הכתוב נבואתו של זכרי' ביבואתו של אורי' באורי' כתיב לכן בגללכם ליון שדה תחרש בזכרי' כתיב עוד ישבו זקנים וחקנות בשערי ירושלים כו' עכשיו שנבואתו של אורי' נתקיימה בידוע שנבואתו של זכרי' מתקיימת, ולכאורה למה תלאן זה בזה, ולפי סגל מבוחר היעב דע"י" שיהא שממה ושועלים הלכו בו הוא מופת דישבו לה שנית :

נבזה בארנו המשך הכתובים ירמי' ד' ראיתי הארץ ובהנה חוהו וזבחו בו' ראיתי ההרים והם רועשים וכל הגבעות התקלקלו ראיתי ובהנה איון האדם כו' ראיתי והנה הכרמל המדבר וכל עריו נחלו מפני ה' מפני חרון אפו כי כה אמר ה' שממה תהי' כל הארץ וכלה לא אעשה, והמשך הפסוקים לריך ביאור, גם יש להבין מה דאמר כי כה אמר ה' דמה טעם הוא למה שאמר מקודם, רק העיין דבפרשה בחקתי כתיב והיתה ארצכם שממה ועריכם יהיו חרבה ואיחא בחורת כהנים ועריכם יהיו חרבה זו מדה קשה שבזמן שבעה"ב גולה מעירו וסופו לחזור כאלו אין ביטו וכרמו חרב, וביאור הענין דהיולא מן הבית ודעתו לחזור לה עוד אינו מחריב לעולם הבית ולא ישבור התנור שבו וכדומה ובשנראה לאחד שילא מן הבית ומחריבו מראין הדברים שאין דעתו לשבו לו עוד

יחמו חניך אנה נלה והמרת להם אשר לחרב לחרב כו', והענין דבמדרש איכה על פסוק היא ישיבה בגוים לא מלאה מנוח הא אם היו מולאים מנוח לא היו חוזרים וביאור לזם דבמס' הגיגה איחא דאחוי לי' הווא לדוקי לריב"ח עמא דאהלרינהו מרי' לאפי' מני' אחוי לי' עוד ידו נטווי' עלינו, והקשה שם מהרש"א דהרי הך קרא דועוד ידו נטווי' עלינו כתיב גבי פורענות ביטעני' קפיעיל ט' בכל זאת לא שב אפו ועוד ידו נטווי', ובארנו זה ע"פ מה דמבאר בחושן משפט סימן רס"א כתב הטור לאברה מלעת הוא הפקר וכגון המניית כיסוי ברחוב לכל מי שיראה זוכה בו והקשו עליו מהא דב"ק סוף פרק כ"ד הרגל זרק כלי מראש הגג ובא אחר ושבנו במקל דשקיל וערי הגמרא אי השוברו חייב או פטור וע"כ בפרש"י דמפרש זרק כלי בעל הכלי ולהטור הרי נעשה הפקר ויכול כל מי שיראה לזכות בו וכ"כ דהשוברו פטור, והפשוט דעד כאן לא כתב הטור דנעשו הפקר רק בזמנית כיסוי ברה' ולא איכפת לי' כלל מה שיעשה בו אם יאבד או לא ומס"ה ס"ל דנעשים הפקר אבל בזרק כלי שלו לשבור דיש להבעלים הכלית ולזון בהכלי שרואה לשבורו עדיין הם שלו קודם שנשברו ואינו יולא מרשותו כלל, וזהו דהלדוקי הראה לו עמא דאהלרינהו מרי' לאפי' מני' וכוננוהו הי' שהקב"ה סילק רשותו מהם לגמרי ואינם עוד ברשותו שהשליכם לגמרי, רק זה הי' שייך אם הקב"ה הי' מוכרם לצבל בגלות ולא הי' איכפת לי' כלל בזה שיעשו המה בזה אם יראו ישתעבדו ואם יראו יעובדו להם הי' שייך לומר בן לכאורה לו ובראה לו ריב"ח דעוד ידו נטווי' עלינו דשלחם לגלות לחלית וכוננו לסבול שמה יסורים ונעשים שם וא"כ הרי הוא כמו זורק כלי לשבור דהם שלו ואינו יולא מרשותו, וזהו ג"כ כוונת המדרש היא ישיבה בגוים לא מלאה מנוח הא אם היו מולאים מנוח לא היו חוזרים חלילה פי' דהי' סילוק רשות ומה שסובלים תמיד היא הוכחה דעדיין הם ברשותו כבראשונה וישב להם עוד, וזהו כוונת הפסוק שלה מעל פני וילאו ותי' כי יחמו חניך אנה נלה פי' באיכה בחי' היא הייחא והמרת להם אשר לחרב לחרב פי' שלא תהיו סבורים שאני משלה אתכם ויהי' לכם כפי שזדמן אם לטוב אם למוטב רק כוונתי בו בשילוחי זה לחלית ויש לי רזון בו שיהי' דוקא לחרב ולרעב, והוא מופת שלא גירשם לגמרי, וכדאיחא בסנהדרין דף ק"ה בלא עשרה בני אדם וישבו לפניו א"ל חזרו בתשובה א"ל עבד ששחררו רבו ואשה שגירשה בעלה כלום יש לזה על זה כלום א"ל הקב"ה לנביא לך אמור להם איכה ספר כריתות אתכם אשר שלחתי השיב להם דהשילוח הרי לא הי' כלל בבחינת גירושין :

ועיקר הענין שפי' להם להטעור בגלות הוא על כבוד שמים אשר היו הבצליים בזוים ואומרים עם ה' אלה ומאררו ילאו, וכן הי' להטעור על זה שבשיעבודם היו מרחקים איתנו מחורת ה' ואי אפשר לנו לקיים מצותיו, וכמו שפירשנו הפסוק בתהלים קי"ע כמה ימי עבדך מתי תעשה ברודפי משפט כרו לי זדים שיחות אשר לא כחורתך כל מלוותיך אמונה שקר רדפוי עזרני, ויש להבין המשך הפסוקים וביאורם, וגם יש להבין אמרו כרו לי זדים שיחות אשר לא כחורתך ולשון זה משמע דיש בתורה חוק וגבול האריך יהיו משתעבדים בישראל וזה עוברים על צווי של התורה ולא כמלאן כן בשום מקום בתורה, רק הענין דאיחא במס' ב"מ דף ס"ד התוקף צעברו של חנידו ועשה בו מלאכה פטור מ"ט יחא לי' דלא נסתרי' עבדו וא"כ הרי לכאורה אין להם חיוב ועונש על השתעבדם בישראל, רק זה שייך היכא דנס רבו של העבד רואה לעשות עם העבד מעיין אחת מלאכה שעשה בו זה התוקף ועבדות שניהם שוים הם ואז שייך סברה זו דזה התוקף מרגילו להעבד לעבודה ויחא לי' לרבו בזה, אבל היכא דאדרבה מקלקל להעבד וע"כ עבודתו שוב לא יוכל לעשות מלאכה רבו וכגון עבד נוקב מרגליות והתוקף מכריחו להעבד ע"כ ועי"י מקלקל אומנות ידו שלא יהי' עוד מוכשר למלאכה רבו הרי דודאי דלא שייך סברה זו וחייב התוקף, וזהו שאמר